

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ АРХИТЕКТУРА–ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ

АРХИТЕКТУРА ФАКУЛЬТЕТИ
«Архитектура муҳитлари дизайни» кафедраси

5210900 – «Дизайн» йўналиши бўйча
бакалавр диплом лойиҳа ишининг

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Мавзу: Болалар боғчасининг архитектура ва дизайн ечими

Битирувчи: Маъмуржонова Муниса

Раҳбар: доц.Добронравова Е.А

Тошкент - 2012

Кириш.

Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт.

И.А.Каримов

ЎЗБЕКИСТОНРЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2007 й., 43-сон, 431-модда; 2011 й., 25-сон, 260-модда)

Мактабгача таълимни янада ривожлантириш, шунингдек болаларни умумтаълим мактабларида ўқишга муваффақиятли тайёрлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикасида давлат мактабгача таълим муассасаси тўғрисидаги **низом** 1-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Республикасида нодавлат мактабгача таълим муассасаси тўғрисидаги **низом** 2-иловага мувофиқ;

Қисқа муддатли гуруҳлар тўғрисидаги **низом** 3-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда:

уч ой муддатда фаолият кўрсатаётган мактабгача таълим муассасалари фаолиятини ушбу қарор билан тасдиқланган низомилар талабларига мувофиқлаштирсин;

мактабгача таълим муассасалари фаолияти устидан мунтазам назоратни таъминласин, уларга ўзларига юкланган вазифаларни амалга оширишида ҳар томонлама кўмаклашсин.

3. Вазирлар Маҳкамасининг «Таълим муассасалари ҳақидаги низомиларни тасдиқлаш тўғрисида» 1995 йил 18 февралдаги 59-сон қарори 1-бандининг **иккинчи хатбоши** ва қарорга **1-илова** (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 1995 й., 2-сон, 5-модда) ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, ушбу Низомга ҳамда ўз уставига амал қилади.

1. Ушбу Низом Ўзбекистон Республикасида мактабгача таълим тизимини такомиллаштириш, унинг узлуксизлигини, шунингдек Кадрлар тайёрлаш миллий дастури вазифалари самарали амалга оширилишини таъминлаш мақсадида ишлаб чиқилган ҳамда давлат мактабгача таълим муассасалари (кейинги ўринларда матнда «мактабгача таълим муассасаси» деб юритилади) фаолиятини тартибга солади.

2. Мактабгача таълим муассасаси ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси **Конституцияси** ва қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг қарорлари ва бошқа ҳужжатларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, ушбу Низомга ҳамда ўз уставига амал қилади.

3. Мактабгача таълим муассасаси таълим-тарбия ва соғломлаштириш муассасаси ҳисобланади, қуйидагилар унинг асосий вазифалари ҳисобланади:

болаларнинг ҳаётини муҳофаза қилиш ва соғлигини мустаҳкамлаш;
бола шахси асосларини шакллантириш, унинг билимга қизиқишларини ривожлантириш;

боланинг интеллектуал, шахсий ва жисмоний ривожланишини таъминлаш;

боланинг ривожланишидаги нуқсонларни зарур тарзда тузатиш;
болаларни миллий маданият ва умуминсоний қадриятлар билан таништириш;

болаларни мактабда ўқишга тайёрлаш.

Келажак бугундан бошланади! Дар ҳақиқат эртанги кунимизни, келажакимизни бугунданок яъни ҳозир ўйламоқ зарур! Биз келажак авлодга мағрур хур Ватан, тенги йўқ, етук, обод гўзал, мартабаси осмон юртни қолдирмоғимиз зарур! Эртанги кунимиз ишончлари эса бу ёшлардир. Бугун ёшларга катта имкониятлар, кенг йўллар, қулайликлар, ишонч эшиги очилган! Бу имкониятлардан эса оқилона, тўғри фойдаланмоғимиз зарур. Ёшларни ёшлигиданок илмга, меҳнатга туғри йўналтириб, тўғри

тарбиялаш, ақилли қилиб вояга етказмоқ лозим, чунки эртанги юрт корига ярайдиган, мукаммал, илимли, кучли, баркамол, Ватанга қалқон, ёшлар бўлиб етишига муҳим замин бўлади. Зеро ақилли, илимли, кучли, шижоаткор, етук, салоҳиятли ёшлари бор Ватан қудратли бўлур! Хар бир инсон эса ёшлигиданоқ билим олмоғи лозим «Ёшликда олинган билим, тошга ўйилган нақиш мисолидир». Демак болаликдан бошлаб орзулар ва мақсадлар сари илдамламоғимиз зарурдир! Тарихсиз келажак бўлмаганидек, авлодимизга лойиқ ёшлар бўлайлик. Ватаним юксак, қиёсим олтин!

Темурийлар каби ҳазийналарим.

Бухорийлар каби маъданларим бор.

Келажак бугундан бошланади! Дарҳақиқат эртанги кунимизни, келажакимизни бугунданоқ яъни ҳозир ўйламоқ зарур! Биз келажак авлодга мағрур хур Ватан, тенги йўқ, етук, обод гўзал, мартабаси осмон юртни қолдирмоғимиз зарур! Эртанги кунимиз ишончлари эса бу ёшлардир. Бугун ёшларга катта имкониятлар, кенг йўллар, қулайликлар, ишонч эшиги очилган! Бу имкониятлардан эса оқилона, тўғри фойдаланмоғимиз зарур. Ёшларни ёшлигиданоқ илмга, меҳнатга тўғри йўналтириб, тўғри тарбиялаш, ақилли қилиб вояга етказмоқ лозим, чунки эртага юрт корига ярайдиган, мукаммал, илимли, кучли, баркамол, Ватанга қалқон ёшлар бўлиб етишишига муҳим замин бўлади. Зеро ақилли, илимли, кучли, шижоаткор, етук, салоҳиятли ёшлари бор Ватан қудратли бўлур! Хар бир инсон эса ёшлигиданоқ билим олмоғи лозим «Ёшликда олинган билим, тошга ўйилган нақиш мисолидир». Демак болаликдан бошлаб орзулар ва мақсадлар сари илдамламоғимиз зарурдир! Тарихсиз келажак бўлмаганидек, авлодимизга лойиқ ёшлар бўлайлик. Ватаним юксак, қиёсим олтин!

Темурийлар каби хазиначарим.

Бухорийлар каби маъданларим бор.

Мустахкам, ҳеч завола топмаган, дунёни лол қолдирган, нозик нақшинкор тарихий обидаларимиз бор, диёрнинг, авлодимиз. Аجدодларга муносиб авлод бўлайлик. Бу каби ақилли иқтидорли, салохиятли, изланувчан, илимли ёшларимиз жуда кўплаб топилади. Улар қўй соҳада бўлмасин танловларда иштирок етиб, юртимизин байроғини баланд тутиб, ғолиб бўлиб, келмоқдалар. Бугун ёшларга ҳур диёрнинг имкониятлари ва неъматидан баҳраманд бўлмоқдалар. Озодлик нашидасини сураётган ватанимизни ҳар кучаларини ободлаштиришга эътибор катта. Мана Мустақиллика эришганимиздан кейин тарихда биринчи мартаба 1995- йилда «Архитектура ва шаҳарсозлик» бўйича Ўзбекистон Республикасининг қонуни қабул қилинди. Ушбу қонунни амалга ошириш ва бажариш жараёнида кўп соҳавий имкониятлар пайдо бўлди ва шу соҳада тарихий маданий бойликлари, иқлимни, зилзила ва умуман, ҳудудимизга хос бўлган ҳолатларни эътиборга олган ҳолда 148 та миллий - давлат «Қурилиш меъёрлари ва қоидалари» (ҚМК) ишлаб чиқилди. Такидлаш жоизки, мустақилликнинг биринчи йиллариданоқ ва айниқса, охириги йилларда шаҳарсозлик соҳасига эътибор кетмоқда.

Шаҳарсозлик соҳасига тегишли Ўзбекистон Республикасининг Президентини И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон Республикасида Архитектура ва шаҳар қурилишини янада такомиллаштириш чора - тадбирлар тўғрисида»ги фармони (2000 йил 26-апрел 2595- сонли), Вазирлар Маҳкамасининг «Архитектура ва қурилиш соҳасидаги ишларни ташкил етиш ва назоратни такомиллаштириш чора тадбирлар тўғрисида» (2000 –йил 27- апрел 165 - сонли), Шаҳарлар, туман марказлари ва шаҳар типдаги поселкаларининг бош режаларини ишлаб чиқиш ва уларни тартиби тўғрисидаги

Низомни тасдиқлаш ҳақида (2000- йил 14- август 320- сонли), «Архитектура ва шаҳарсозлик соҳасидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиш учун раҳбарлар ва мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорлар (2000 йил 23-август 329-сонли)фикримиз далилидир. Мамлакатимизда 2008- йил «Ёшлар» йили , 2010- йил «Баркамол авлод йили» деб эълон қилиниши бежиз эмас ёшларни юртимиз, халкимиз келажаги бизнинг қулимизга ишониб топширишдан далолат бўлади. Призидентимизни бу ишончини оқлаш йўлида оптимиздан ўсиб келаётган ёш авлодга ўрнак бўлиш, шу билан бирга ўз келажагимизни ривожлантиришга ҳисса қушишни мақсад қилмоғимиз лозим. Мазкур фармонлар нафақат ёшларга балки аҳолини ижтимоӣ ҳимояга муҳтож қатламларини қўллаб-қувватлаш ва улар учун муносиб турмуш шароитини таъминлаш ишларида ёшларни ҳам эътиборини жалб этиш ва тадбирларда уларни ҳам ҳиссаларини қушишларига имкон беришни талаб этади. Бу фармон 2007- йилдаги «Ижтимоӣ ҳимоя» йилининг мантиқий давоми ҳисобланади.Бунда икки давр инсонларини маънавий ва ижтимоӣ бирлаштириш назарда тутилган десак муболаға қилмаган бўламиз.Аҳолини барча қатламларига бирдек муносабатда бўлиш камчиликларини тўлдириш, барча ижтимоӣ муассасаларни ходимлари меҳнатга ҳақ тўлашни яхшилаш,шунингдек, имконияти чекланганлар, ақли заифлар, қариялар ва ёлғиз фуқоролар учун интернат уйлар, махсус мактаблар, қуриш ва меҳнат фахрийларини санаториялар, болалар боғчаларини болалар учун ўйин майдонларини ногиронлар реабилитация марказларининг моддий техника базасининг тубдан мустаҳкамлаш бўйича кенг чора тадбирлар мажмуини кўзда тутати. Юқоридаги чора тадбирларни тўлиқ амалга ошириш учун асосан давлат бюджети ҳисобидан қўшимча равишда йилига 31,5 миллиард сумм ажратилмоқда.

Жумладан, фармонда давлат бюджетидан кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам тарзида тўлаш учун ажратилган бюджет маблағларини 1,5 баравар ошириш кўзда тутилган. Бу эса давлат бюджетидан кўшимча равишда 10 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратишни талаб этади. Айтилишича моддий ёрдам тўлаш муддати 2 баробар 3 ойдан 6 ойгача узайтирилади. Ўтган 2007- йилда Ўзбекистонда ижтимоий мақсадлар учун давлат бюджетидан ажратилган маблағларнинг умумий ҳажми барча бюджет харажатларнинг 55 фоизини ташкил этади, бевосита кам таъминланган оилаларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш учун эса бюджетнинг 9 фоизига яқин қисми (460 миллиард сумм) сарфланади.

Бундан қўйиб турибдики юртимизда қариялар ва ёшларга эътибор кучайтирилмоқда.Бунга мисол қилиб ўтган йиллар қилинган ишлар натижасини келтиришимиз мумкин. 2000 - йилдан бери ҳозиргача ижтимоий ёрдам кўрсаткич 15 фоиз деб олсак бу йилларда бу кўрсаткич 25 фоизга ошди. Қариялар мурувват уйлари ва мактабгача таълим муассасаларини ҳолатларини яхшилаш уларни юртимизда муносиб тутишга ёрдам берадиган дастурни яхшилаш ва янги йўналишларни ишлаб чиқишни амалга оширмоқда.Бу эса аҳолини ҳамма қатламларини бошқа ривожланган мамлакатлардан қолишмасдан келажакка қадам қўйишларига имконият яратиш.

Маънавий жихатдан мукамал, ривожланган инсонни тарбиялаш, таълим ва маорифни юксалтириш ва инсонни тарбиялаш миллий уйғониш ғоясини рўёбга чиқаришдан янги авлодни вояга етказиш давлатимизни муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолди.

Республикамиз истиқболи, ривож, малакали, юксак маънавийиятли, мутахассисларга боғлиқ. Мустақилликнинг биринчи йилларидаёқ «Таълим тўғрисида»ги қонун қабул қилиниб, таълим соҳасини тубдан ислоҳ қилишга киришилди. Қонун беш йил давомида ўрганиб, тузатишлар,такомилаштиришлар билан қайта ишланиб қабул қилинди

ва уни амалга ошириш учун Ўзбекистон ҳукуматининг махсус «кадирлар тайёрлаш Миллий дастури» ишлаб чиқилди.

Уларнинг кўпчилиги «УзЛИТТИ» да ишлаб чиқилган лойиҳалар асосида қурилиб, уларга ҳар бир туман ва вилоятнинг узига хос имконият ва шароитларини, иқлимини, йўналишини ҳисобга олган ҳолда меъморий ечимлар киритган. Умуман, Республикамиз бўйлаб юзлаб педагогика, иктисодиёт, қишлоқ хўжалиги, маиший хизмат каби мутахассисликлар бўйича коллеж ва литцейлар, мактаблар қурилиши 21 асрга ўтиш йилларидан бошлаб дадил қўйилган қадамлардан биридир.

Ҳар бир масканларимиз, биноларимизни жаҳон андозаларига мослаб қурилиши, қайта таъмирланиши, замонавий жихозлар билан тўлдирилиши, кўзларимизни қувонтиради. Биз ёшларни бемалол, қулайликлардан фойдаланиб илм олишимиз учун берилган имкониятлардир, бу имкониятлардан оқилона фойдаланмоғимиз лозимдир. Шу боис мен диплом мавзуйимни болалар масканига қаратмоқчиман. Кўзлаган мақсадим эса, мен ҳам Ватанимиздаги болалар учун мўлжалланган мактаб муассасалари биносига Бадиий ва дизайн ечимларини замонавий бўлишига, озгина бўлсада ўз хиссамни қўшмоқчиман.

Менинг кўзлаган мақсадим эса Тошкент вилояти Қибрай тумани, Қибрай шаҳарчаси А. Навоий маҳалласи Зебунисо кўчасида жойлашган, «11-сонли Болалар боғчаси»нинг Архитектуравий ва бадиий ечими реконструкциясини диплом лойиҳамни бажариш. Бу мавзунини бежиз танлаганим йўқ чунки давлатимиз аҳолини барча қатламларига бирдек муносабатда ва ёрдам қўлини чўзмокда, керак бўлса моддий тарафлама ҳам. Мен бажарётган диплом мавзуси биноси, жуда ёмон аҳволда экан, замон талабига жавоб бермайди, болаларга етарли қулайликлар жуда оз. Атроф - муҳит ландшафти эса табиий усимликлар гуллар сояли, меваги дарахтлар жуда оз ўйин майдончаси, сув хавзаси, ёзги спорт

майдончаси талабга жавоб бермайди, бинонинг ички мухити ҳам. Менинг мақсадим лойихам орқали болаларга қулайликлар, имкониятларни яратиш ва яхши мухитни ҳам таъминлаш. Чунки болалар ўқишга, изланишга, меҳнат қилишга, мароқли ҳордик чиқаришга, бошқа болалар каби мазза қилиб ўйнашга яхши қулайликлардан фойдаланишга, ҳаётни барча хурсанчиликларидан баҳраманд бўлишга ҳақлидирлар ва лойиқлар. Демак ҳар болага ёшлигиданоқ ётибор қаратмоқ, тўғри илм бермоқ, қулайликлар яратмоқ лозим. Ётиборни меҳрни ўз ўрнида туйган фарзанд ҳеч қачон номақбул инсон бўлмайди. Шунинг учун ҳам мана шу “Болалар бочаси” ни болаларига янги замонавий “Болалар бочасини” диплом мавзуим қилиб танладим. Диплом лойиҳамга киритмоқчи бўлган ўзгартиришларим ва мақсадим; Жаҳон андозаларига жавоб берувчи экологик тоза ҳавфсиз, чиройли, ўзгача, бежирим шакилли замонавий нақишлар туширилган маёликлар, хомашёлар билан безаш ва фойдалилигини ҳисобга олиш, бинони таъмирлаш, болаларга қулай хоналар ва ўзгача услубда ҳар бир хонани вазифасидан келиб чиққан ҳолда ранглар танлаш. Шу жойни ободонлаштириш, турли дарахтлар чиройли ва ўз ўрнида фойдали ўйингоҳларни, ўйинлар орқали болаларни ранг танишга, табиатга ошно бўлишга, санаш, фикирлашга, ўргатиш. Бежирим спорт майдонларни, мевали дарахтларни кўпайтириш бу мевалардан шу ерда тарбияланувчи болалар баҳраманд бўлишлари мумкин ва экинзорларни болалар ўз кўли билан ўз тарбиячиси билан экиб ўзлари баҳраманд бўлишлари мумкин, болалар табиат билан ошно бўлсалар, табиатига яхши таъсир кўрсатади. Ҳамма фикр мулоҳазаларимни ва янги киритаётган дизайн ечимларим, янгича ёндашув болаларга мўлжаллаб ва уларни ақлий қобилиятидан келиб чиққан ҳолда, ташқи бинони ва ички хоналарни интерьерини шунингдек жихозларини, ўйин хоналари рангларини тўғри танлаш, уларни фаолиятини янада фаоллаштириш, аниқлаштириш, ақлан ривожлантиришга шунингдек фикр юритиши, мулоҳаза қилишлари,

ақлан ривожлантиришга , олдига мақсад қўйиб, олға қадам ташлашига ундаши, ўзига ишонч ва хурматини ошириш янада такомиллаштириш учун бор имкониятлардан фойдаланган ҳолда архитектура ва бадий ечимини реконструкциясида янгиликлар киритиш бош мақсадим.

Қолаверса ёш авлодни тўғри соғлом, бўлиб вояга етишиши, чўмилиш учун ёзги сув ҳавзаси, спорт майдончаси, ўсимлик изгиритдан лабиринт, лойиҳаларини киритишдан, мақсад болалар учун барча қулайликларни лойиҳамда акс эттириш. Келажак баркамол авлодни таълиминию, тарбияга йўналтириш. Ўз ўрнида ёш авлодни миллийлик руҳида тарбиялаш. Кимлигини ўзлигини кимнинг авлоди эканлигини эслатиш ҳозирги замонавийликни уйғунлаштирган ҳолда яъни **модерн** услубидан кенг фойдаланиш асосий мақсадим.

Ёш навниҳолларни,ўсиб келаётган ёшларга кенг имкониятни, шароитларни, қулайликлар яратилган ётоқхоналар, ўйин масканлари қолаверса шу билан бирга барча қулайликларни мужассамлаштирувчи ёроқсиз ҳолга келган биноларни қайта таъмирлаб қулай муҳитни яратиш, яъни диплом ишим орқали болалар боғчасини, таъмирлаш лойиҳасини киритиш ва бажаришдир. Ватанимизда қайта таъмирланган муассасалар жуда чиройли ўзгача услубда бўлиши, янгиликлар ўзгартиришлар киритиш,атроф - муҳитга ўзгача кўрк тароват бериши, кўрган инсонлар мамнунлик хиссини туйиши, қулайликлар киритиш, ички интерьерда жихозларни кўпфункционалилиги, фойдалилигини кераклилигини оширишга бор эътиборимни қаратдим. Ҳозирда бутун мамлакатларда таълимга эътибор катта, шу ўринда бизнинг ҳам мамлакатимиз таълим йўналишига эътибори кучайтирилган.

Қаратилган эътиборлар имкониятлари жуда катта.Болаларни ёқтирганим учун ҳам диплом лойиҳамга шу мавзунини танладим. Болалар бу ерда кўп вақтларини ўтказадилар,чиройли ўйингоҳлардан фойдаланишлари, ўйин хоналарда мириқиб ўйнашлари учун яхши таъмирланган қулайликлар билан таъминланган масканда

тарбияланишлари, оила аъзолари кўнгли хотиржам фарзандларини шу ерга топширишлари, шу ўринда болалар ўзларини эркин ҳис этиши учун ўз жонажон уйларида қолишмайдиган болалар боғчасини яратиш таклифи мақсадида шу мавзуда диплом лойиҳамни танладим.

BADIY - DIZAYN QISMI

Мен лойиҳалаштираётган мактабгача таълим муассаси яъни 11- сонли болалар боҳчасида 15 та тарбиячи фаолият кўрсатади.

Боғча 3-4 ёшгача кичик болалар гуруҳи;
 4-5 ёшгача ўрта болалар гуруҳи;
 5-6 ёшгача мактабгача тайёрлов гуруҳи(бошланғич);
 6-7 ёшгача мактабгача тайёрлов гуруҳларига мўлжаллаб лойиҳаланди.

Ҳар бир гуруҳда 15-20 та бола тарбияланади.

Тарзнинг бадиий ечими

Фибро битон стекло ватадан ва бетон ва бошқа материаллардан тайёрланади. Иссик ва совуқни ўзида узок вақт ушлаб турмайди. Турли шаклда ва турли рангларда бўйиб безаклар бериш мумкин.

Табиий ўсимликлар хавони тозалайди чирмашиб ўсадиган ўсимликлар бинони киравериш қисмига қулланилса ўзгача кўрк баҳшида этади.

Бинонинг ташқи муҳитида маёлика ва сопол плиткалар, фибро бетон, рангли бўёқлар тикирилади , ойна, ёғоч хомашиларидан кенг фойдаландим.

Бинонинг I ва II-блоклар тарзи қисмида замонавий рух уйғунлиги билан ҳозирги замонни ҳам ҳис этиш мумкиндир. Бинонинг екстерьеридagi ранглар, ҳам айнан ранглар бир рангда емас, бу болаларнинг ички дунёси каби ранг- барангдир. Ранг- баранглик ташқи кўринишни умуман бузмагн ҳолда балки унга ўзгача кўриниш, такрорланмаслик бағишлаб туради. Бунда биз санъатлар синтезини кўришимиз мумкиндир. Мен лойиҳамда екстерьер учун танлаган ҳар бир элемент, ранг табиатдан илҳомланиб олингандир. Машур меъмор Виктор Региини ишларини ўрганиб , кузатишим натижасида мен ҳам ўз лойиҳамда ундаги бизнинг иқлимимиз учун мос келадиган оптимал ғояларни мослаштиришга ҳаракат қилдим.

Екстерьерда 5-6 хилдаги ранглар ва декоратив безаклар қўлланилган бўлса ҳам, улар бир- бирларини тўлдириб уйғун композитсияни ҳосил қилади. Агар бу лойиҳани машҳур меъмор Ле Корбузье кўрганида еди . У ўйлайманки : “Карловий Варидаги биноларни Ўзбекистонда кўряпман- деган бўлар еди. Чунки у Карловий Варидаги ҳар бир архитектуравий объектни бир рангнинг турли тонлари дея таъриф берган еди.Менинг бинойим ҳам айнан шундайдир. Танлаган рангларим инсонларда кучли ёқимли эмоционал таъсир кўрсата олади.

Бинодаги ҳар бир элемент экологик тоза бўлиб, унда екопанел,сандвич ва фибро бетонлардан фойдаланганман. Ҳар битта декоратив объект ва безаклар табиатдаги мавжуд флора ва фаунадан илҳомланиб бажарилгандир. Унда биз қушларни, гулларни ва меваларни кўришимиз мумкиндир. Бинонинг олд тарзидан қаралгандаги биринчи блок бинонинг тарзида гул безаги, иккинчи блогида еса қуш қиёфасини кўришимиз мумкин.

Фибро битон стекло ватадан ва бетон ва бошқа материаллардан тайёрланади. Иссик ва совукни узида узок вакт ушлаб турмайди. Турли шаклда ва турли рангларда бўяб безаклар бериш мумкин.

Табиий усимликлар хавони тозалайди, чирмашиб усадиган усимликлар бинони киравериш қисмига қулланилса ўзгача кўрк бахшида этади.

Иккинчи қаватдаги зинапоялардаги панжаралар ҳам бинониг умумий кўринишига монанддир. Унда олма ва нок меваларини акс еттиришга ҳаракат қилдим. Экстерьердаги ҳар бир меъморий элемент бизнинг иқлимимизга мос. Яъни ёзда ултрабинафша нурларини ўтказиш даражаси бошқа қурилиш ашёларига нисбатан камроқ, қишда эса иссиқни яхши сақлайди.

Дизайн тарихи

1-Интерьер-Франсусча”интериор” сўздан олинган бўлиб, “внутренний пространство” яъни ички муҳит, жамоат турар жойлар ва жамоат биноларни ичидаги хоналар. Ички муҳит хоналар, меҳмонхона, вестибюль ва ошхона ,.....

2- дизайн интерьерда- лойихалаштириш, жихозлаш ички таъмирлаш ишлари ва услуб яратиш.

Дизайн XX асрда пайдо болган. Биринчи бадий бирлашма 1907-йилда Германияда ташкил топган “Веркбунт” деб аталган. Унинг асосчиси Вальтер Гропиус.

12 йилдан кейин “Вербунт” филиали очилди.

30-50-йилларда Америкада дизайн соҳаси жуда ривожланди.

Дизайн бино ички куринишини ўзига хос алоҳида услуб орқали жихозлаш демакдир. Бу тушунча ўз ичига бир қанча элементларни камраб олади.

1. **Функциональность**
2. **Мустаҳкамлик (прочност)**
3. **Гўзаллик (красата)**
4. **Тежамкорлик (экономичность)**
5. **Мақсадга моиллик**
6. **Физиологик ва психологик қулайлик**
7. **Фойдалилик**

Интерьерни дизайнлаш жараёнида шу ерда яшовчи ёки ишловчи ҳар бир шахсинг қизиқиши ва интилишлари, қайси ранг ва услубни ёқтиришини ҳисобга олишимиз шарт. Қолаверса ҳар бир хоналарни бажариши вазифасига қараб, алоҳида махсус услуб бериш, махсус бадий томонлама ечим бериб, махсус шинамликлар қулайлик яратиш муҳимдир.

Бадий аспект- бунда ички архитектура, ҳажм, муҳид, элементлар, композициялар, стил яъни услуб, стилизация, пропорция, пластика яъни эгулувчанлик, ритм, ранг, ёруғлик, контраст, фактура, абём ҳажм ва декорлар.

Техник аспект-план, реконструкция, перепланировка, куба тура (узунлик, буйи, ени),перспектива, занирование, масштаб, проект, чизмалар.

Интерьер композиция

Интерьер композиция тузишнинг ўзига хос қонун қоидалари бор.Уларнинг беҳато тақсимлаб чиройли интерьер тузишга ёрдам беради. Бу қонун- қоидалар қонун тушунчаларини ўз ичига олади:

- 1.Фойдалилик
- 2.Мустаҳкамлик(прочность)
- 3.Нафислик
- 4.Тежамкорлик

Интерьер композициясини тузишда биз элементлардан кенг фойдаланамиз.

“**Элемент**” -деганда нималарни тушиншимиз керак:

- 1.Архитектура мухиди(аркалар, устунлар ва бошқалар).
- 2.Кичик арка формалари(ганчли яъни ёғоч устунли, ҳар хил гипса картонли конструкцияла).
- 3.Уй жихозларини йиғимлари.
- 4.Отделичный материал (ишлаб бериш материяллари)
5. Ранглар ранглар ечими (палитра)
6. Ёруглик

Интерьер композицияни тузишда қуйидаги бадиий ашиёлардан фойдаланамиз:

- 1.Форма.
- 2.Пропорция.
- 3.Ритм.
- 4.Хажм .
5. Масштаб.
- 6.Ранг.
- 7.Ёруглик.

Интерьер ички мухитини лойиҳалашда барча қулайликлар ва қонун қоидаларга эътибор бериш зарур.

Хоналарни ички бадий ечими

Диплом ишимда интерьерларни бадий ечими

11- сонли болалар боғчасининг ички интерьерини, қайта таъмирлаш, бадий дизайн ечимини лойиҳасини бажариш учун ҳар бир корпус яъни:

I-блокда биринчи ва иккинчи қаватларнинг ўйин ва ётоқхоналарини олиб бир- бири билан боғладим ва бадий дизайн ечимини лойиҳаладим

II-блокнинг биринчи қаватида еса тиббиётхонаси , маъмурийхоналар ва ошхонахонасини янгидан лойиҳаладим.

Иккинчи қаватида активий зал,услубчи - психолог хонаси, гардероб ва кичик омборхона лойиҳалаштирилган.

Хоналарни бадий дизайн ечими

Аввало мен хоналарни вазифаси, мақсадини ва нима учун хизмат қилади шунингдек ёруғлик, иссиқлик,совуқлик хусусиятини микро шароитини эътиборга олган ҳолда керакли мақсадга асосланган ҳолда янгилик киритиб бадий ечимини лойиҳаладим.

Бу ердаги ҳар бир хона 15-20 та болага мўлжаллаб лойиҳаланган.

Ётоқхоналарда болалар хаёли, эътибори ва фикри чалғимаслиги учун, ортиқча безакли , қиррали буюмлардан вос кечдим.

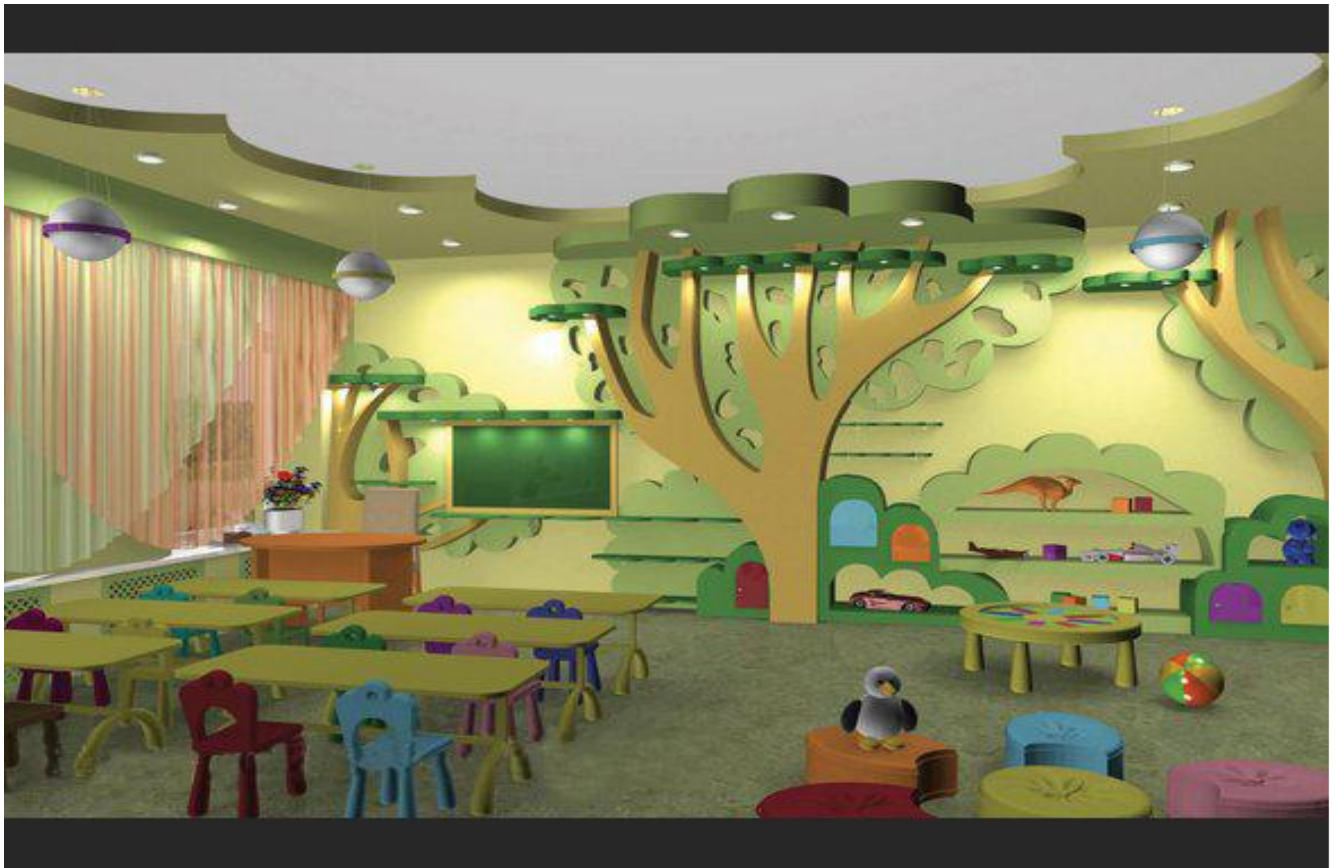
Ҳар бир гуруҳдаги болалар ёшидан келиб чиққан ҳолда , жихозлар билан жихозладим . Улар экологик тоза, шинам ва хавфсиздир. Ўйин хонасида болалар нафақат ўйин ўйнашади , балки маънавий озуқа олишади. Ўйин хонаси овқатланиш хонаси вазифасини ҳам бажариши мумкиндир.Ҳар бир жихоз эргономика талабларини қондиради.

Иккинчи блокнинг иккинчи қаватига лойиҳаланган болалар зали ҳам жисмоний тарбия зали қулайликларини ўз ичига олибгина қолмай, турли тадбир ва байрамлар ўтказиш учун мўлжаллангандир.

Байрам тадбирлар зали бу жой оч сарғиш ва мовий ранглар гаммаси ишлатилинди. Ёғоч ўриндиклар шакли виқор билан худди катор терилган биноларга ўхшаб шакил берилган. Зал пол ва шифт қисмлар билан такрорланиб 3 қисмга бўлинган икки булим ҳам мовий рангда, марказий қисм эса оч сарғиш тусда. Худи кун билан тунни эслатади, кеча ва кундуз бир вақтнинг ўзида намоён бўлгандай гўё. Шифт қисмига сариқ рангда тўлқин мисол қоплами утган. Сахнани иккала тарафига парда ўрнига ҳаракатланадаган шерма ленталари терилган, ёғилади ва ёйилади.

Шифт қисмига акостикани таъминлаш мақсадида гармошка шакил ашёдан ясалган. Ва шифтда пулт орқали бошқариладиган видеё прожектор жойлашган.

Ранглар йечими интерьерларда:

Ранглар хусусиятларига кўра **совук ва иссик** рангларга ажратилади.

Совук ранглар хаворанг, кулранг, фериуза ранг, сиёх ранг ва бошқалар. Иссик ранг қизил, сариқ, охра ва пушти.

Сариқ ранг- имконияти жуда бой. Унинг кўп даражада турли кошма жилolari бор, лекин соф ҳолда сариқ ранг интенсиф. Унинг ёрқинлиги куёш ранги билан ифодаланади, шу сабабли бу ранг бизда куч-куват ва жўшқинлик уйғотади.

Интерьерларда унинг кучли жилоси босиқ рангларда уни очик ранглар хамоханглигида, бошқа ранглар билан аралашма ҳолда ишлатилади. Сариқ ранг хис –ҳаёжонга тасири умуман яхшилиқка ундайди, лекин қандайдир нотинчликни ҳам уйғотади. Сариқ рангни қизил ранг билан аралашмаси иссик олов рангни беради. Хаво ранг билан аралашмаси- анча сокин барг ранг жилосини беради. Сариқ рангга қўшимча ранглар қўшилса сиёх рангни жилосини беради. Интерьерни безашда сариқ ранг-сўзсиз етакчи рангдир. Кўпроқ сариқ рангни, барг ранг билан уйғунликда ишлатилинади, табиий софликни бериш учун. Сариқ ранг билан, хаво ранг уйғунлиги тозалик, ёрқинликни, қизил ранг билан –шодонлик ва бойликни ифодалайди. Сариқ рангни, оқ ранг билан аралашмаси, ёрқинликни босиқ рангга келтиради, лекин жўшқинликни ёқотмайди.

Умуман бошқа асосий ранглар каби, сариқ ранг ҳам дизайнер ижодига кенгликлар очиб беради.

Яшил ранг-Иккинчи ранглардан бўлган яшил ранг – ҳақиқий юлдуз. Интерьерда бу ранг устун ранглардан ҳисобланади, ва асосий ранглар билан уйғунлашади яшил ранг узининг икки хиллиги билан ажралиб туради: Сариқ ранг олдида у илиқлик беради, хаво ранг олдида –совуқлик беради. Бир хил ранглар қўшилганда у бетарфлик хусусиятини ижро этади.

Табиатнинг ўзи бизни бу рангни севишга ундайди : қайсики гузаллик, ёшлик, бир пайтда сокинликни қалбимизга олиб киради. Оч сарик ранг яшил билан –бу баҳор мўжизасидир. Тўк барг ранг-сервкорлик ва ишонч .

Яшил рангни ишлатиш анъанаси билан 90 йилларни бошида Декоратив санъатда кескин кутарилди.

Хаво ранг –Хамма ранглар ичида хаво рангни гузаллик тушунчаси билан боғлашади . Қадим замонлардан хаво ранг бутун дунёда оммавий хисобланади. Хаво ранг-абдийлик ранги , уткан кун билан бугунги кунни боғлайди –бугунни эрта билан боғловчи рангдир. Бу рангнинг чакирувчи қуриниши бекиёсдир , тугалланмасдир.

Уни сарик билан аралашмаси , яшил жило беради, кизил ранг билан аралашмаси-сиёҳ рангни келиб чиқаради , қушимча ранг хаво ранг ва олов рангдир. Хаво ранг қандайдан монанд , хаво ва сув маъносини беради. хаво рангни баъзан , тутиё ранг, зангори ранг (Лазорь).

Денгиз ранги қўпича осмон рангидан , чуқурликдан , кун соатидан, табиат қуринишларидан , денги тубининг чуқурликларидан боғлиқлик : билан узгарувчан бўлиб туради: тук кук , сиёҳ ранг , оч хаво ранг жилолари билан узгариб туради.

Хаво ранг осмон рангларини ҳавоийлигини ҳам бера олиш хусусиятига эга , бўлутсиз осмон сокинлигини , ҳаттоқий атмосферанинг электир қувватини ҳам қўсатиб бера олади. Бу ранг узига куннинг ёркинлигини , туннинг қоронғулигини узига сингдириб олган . У бизда севинч туйғуларини , ёки қайғуни , мавҳумликни ва у билан бирга теранликни уйғота олади .

Бундай қуриниш хаво рангга қўшилган қора ва оқ рангларнинг тақсимига боғлиқдир . Рухий қараш нуқтаий назаридан, хаво ранг бизда тинчлантирувчи , оқошталик қамзидир, нафислик қимсоли.

Дизайн интерларида қенг жойларда юмшок оч ранглардан фойдаланилади, оч хаво ранг қона шифтларига мос тук ранг ёрдамида қичик қоналарга қандайдир ургулар бериш мумкин . Узининг

тинчлантирувчи хусусияти билан , тук хаво ранг купрок ош хоналарда учрайди.

Хаво рангни сув билан богликлиги уни ванна хоналарда ва ош хоналарда (ок ранг билан богликликда) учрайди . Хаво ранг уз узидан совук ранг хисобланади,шу сабабли уста дизайнерлар уни иссик ранглар билан хамохангликда ишлатишади: кизил ранг интирерга ташланувчанлик , сарик ранг тозалик ,шафтоли ранг – тукинчилик ва сервкорликни беради.

Олов ранг-Олов ранг ажойиб эгилувчанлик хусусийяти билан ажралиб туради.Узининг тоза куринишида у кучли энергия , куёш сифат куринишда ,у иссикли уйгунлигини беради .Унинг оч ранги , бодом кобигини эслатади .60 йилларда ундан хадан зиёд куп фойдаланилган, у жонга текалга ухшарди, лекин яна у майдонга чикди.Дикоратив санъатда бу ранг кенг кулланилмокда.

Лоихамда бино ва бинлар ички интерьерларда ранглар гамасига бино ва бинлар ички интерьерларни хусусияти ва вазифасига шунингдек кулайлик мухитидан келиб чикан холда, рангларга алахида этибир бердим , нафакат хналар ички мухити балки у йердаги жихозларга ва буюм ранг ларига махсус йондадик. Ташки мухид бин инолага иклимимзни (климитимизни) ва талаган уйналишим шунингдек бинони бажариш вазифаси, булимларини этиборга олган холда ранглар гамасидан тугри фойданналишга харккат килдим.

105- сонли акли заиф болалар учун мулжаланган махсуз миктаб интернати биносни олдинги ранги оч охра рангда жди

Узгартиришларим бизни иклимимиз хама фасли бутун лекин куп рок исика моил булгани учун бинолар асосий рангаин оч мовий ранг ва ок ранглар ва яшил усимликлардан кенг фойдаландим.Кук ранг инсонга тинчлик, сокинлик, салкинлик, хотиржамлик, дам олиш хисини уйготади.

Бино билан худи осмон бирлашиб кетгандек туюлади.

Лойиха объект лавхаси

Хар бир лоихада объекда мавжуд кисимдан лавхалар келтирилади.

Бирон бир буюм ёки бирон биноси катталаштирилган аник курунишда тасвирланади. Чунки келтирилган лавхада тахминан буюум ёки бино кисим хакида тулик ва аник кенг малумотга эга булшимиз мумкин, канака улчамда, кандай рангда, кайси услубда, ишлатилган материаллар билан танишимиз мумкни.

Мен хам диплом лоихамда 2 аватдан иборат мактабгача таълим муассасамда ётокхонасининг деворига тўри тўртбурчак шаклидаги декоратиф габилиён суратни объект лавхасига куруниш килиб олдим.

Габиленда ранг баранг тусдаги икки учолашиб турган дарахтни акс еттирдим.

Эмблема

Яъни эмблема сифатида бочага кириш исмидаги асосий дарвоза устига жойлаштирилган тарз ёзувни олдим . У нафаат ёзувдан балки шакллардан

иборат. Унда орқа фонда мевалар , олди фонда еса , боғча номи яъни”
ФРУСТИШКА” (Мевача) ёзилган . Номини ўзи ҳам одамларни жалб
этади.

ARXITEKTURAVIY QISMI

Бош тарх.

Бош тарх қайдномаси.

1-асосий кириш

2-боғча биноси(2-блок)

3- боғча биноси (1-блок)

- 4-ёзги майдонча (1)**
- 5-ошхона омбори**
- 6-болалар ўйин майдончаси I**
- 7-боғча хужраси**
- 8-хўжалик х-си**
- 9-лабиринт боғи**
- 10-бассейн**
- 11-спорт майдончаси**
- 12-ёзги майдонча (2)**
- 13- ўйин майдончаси**

Туман тарихи ва географик ўрни.

Қибрай тумани 1934-йилда ташкил етилган бўлиб, Тошкент шахрининг шимолий-шарқида жойлашган.

Туманимиз Тошкент, Чирчиқ шаҳарлари, Бўстонлиқ, Тошкент, ЮОри Чирчи , Зангиота туманлари амда озоизтон Республикаси билан чегарадошдир.

ибрай туманининг умумий майдони 561 кв. км ёки 56,1 минг гектар. Чирчи дарёсининг сувидан тўйинадиган зич суориш иншоатлари мавжуд.

Туман удудидан Тошкент- Хўжакент йўналишдаги электрлаштирилган темир йўл ўтган. Автомобил йўллари еса туман марказини жамоа хўжаликлари, аҳоли пунктлари билан болайди.

Туман удуди мўтадил илим минтаасида жойлашган бўлиб, илими-кескин континенталдир. Йиллик ўртача харорат тселский бўйича 12,5-13,6 атрофида тебранади.

Енг юори арорат $K 41^{\circ}$ $K46^{\circ}$, енг паст арорат -26° -19° ни ташкил етади. Сову бўлмайдиган кунлари 198-216 кунни ташкил етади. Йиллик ёнин мидори 256-397 мм бўлиб, шундан 196 мм.ри ўсимликларнинг ўсмайдиган даврида 81 мм.ри еса ўсимликларнинг ўсиш даврида. авонинг нисбий намлилиги 68% ни ташкил етади.

Тупроимиз асосан ўтлоли, ўтлоли бўз тупро ва типик бўз тупролардан иборат.

Мазкур диплом мавзуйим учун танлаган бино Тошкент вилояти, ибрай тумани, ибрай шаарчаси А. Навоий маалласи, Зебунисо кўчасида жойлашган. Бино 1980-йилларда урилган бўлиб, икки аватдан иборат, бир блокли, 140 ўринга мўлжалланган типовой болалар бочаси исобланади. Боча шанба, якшанба кунлари ишламайди. олган кунлари болалар 15 га яин тарбиячи назоратида бўладилар.

Умумий йер майдони 2400 кв.м. Бо яратилган йер бўлаги майдони 2150 кв.м. кўчатлар сони 200 га яин, озирда мавжуд дарахтлар сони 30 та.

Майдонда асосий бино, ора исмида бесеткалар, ўйин майдончалари, бассейн ва ёрдамчи хужралар майдонлари мавжуд.

Бино оддий шаклда тугри туртбурчак услубда курилган.

Бинолар вазифасига караб, булинмаларга булинган булиб, бино 2 каватдан иборат. Бино ранги ок яшил кук рангларда буялган. Пишган гишдан курилган, ойналар ёригликни таъмилаш хусусияти кура улчамлари стандарт талабига жавоб бермайди. Бинонинг хар бир ички хоналарига кичик ёпик каридор оркали кирилади ва очик йулаклар билан узвий боғланган.

Бинонинг 1-аватида 2та (группа) болалар хонаси ва мет-пункт хонаси жойлашган.

Бина типовой услубда лойиаланганлиги сабабли ар бир онага кичкина калидор орали кирилади. Асосий онага кирилганда бу она орали болалар ётоонасига кирилади. Бино типовой бўлганлиги учун ам ар бир болалар оналари бир ил.

Юорида етилганидек онага кириш учун каридор орали ўтилади, каридорда еса болалар шкафчалари жойлаштирилган. ар бир ўйин онаси орали болалар ётоонасига кирилади.

Бинонинг ўнг ва чап тарафидаги зиналар бир ил бўлиб, бу зиналар бинонинг тарзида кўриниб туради. Зиналар орали иккинчи аватга

кўтариламиз. Иккинчи аватда директор ва бугалтр онаси ва 2та болалар онаси жойлашган.

Бу болалар бочасида музикалний (активий) зал мавжуд емас.

Бинонинг ора тарафида еса ёзги бесеткалари бор, лекин аровсиз ахволга келиб олган. Ора майдонда яна 2та ёрдамчи кичкина ужралар бўлиб, улар ам аровсиз аволда, 1таси ёпиб ташланган ундан фойдаланилмайди.

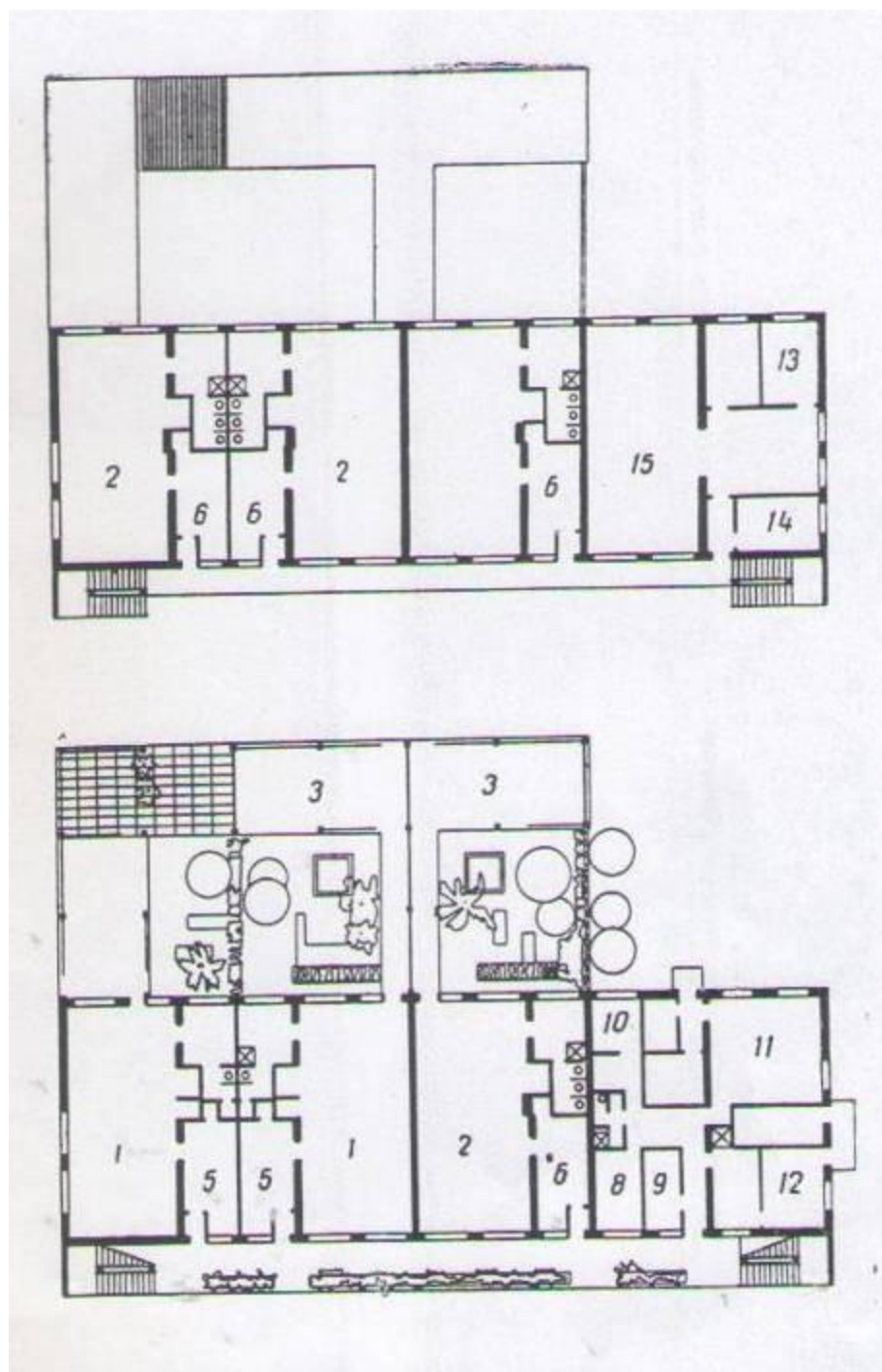
Ёзги спорт майдони еса йў.

Боча оркаси буйлаб юриш давом этилса дарахтларни курасиз дарахтлар екилган. Мевали дарахтлар жуда оз.Куп ер майдони буш фойдалинилмаган, болаларга уйин майдончалари йук.

Боссейн жуда ёмон ахволда ва умуман фойдаланилмайди. Бинонинг олди исмида катта дарвозадан кирилганда, йер майдонига турли ил дарахтлар екилган.

Бинонинг олдинги тархий ҳолати

Айтиб утганимдек бино тугри тurt бурчак ва жуда сода курилишга эга ранлари ок яшил кук рангда. Бинони умуман янгича ва уз услуби жихатидан курк ва чирой бериш узгача рухда курилишига, хар хил архитектуравий безак ва рангламасини бериш, устунлар ва узгача шакилда булиши, архитектура кисмига яъни

бинони усимликлар билан безаш ва замонавий хом ашиёлар билан куллаш мақсадим ва кулладим.....

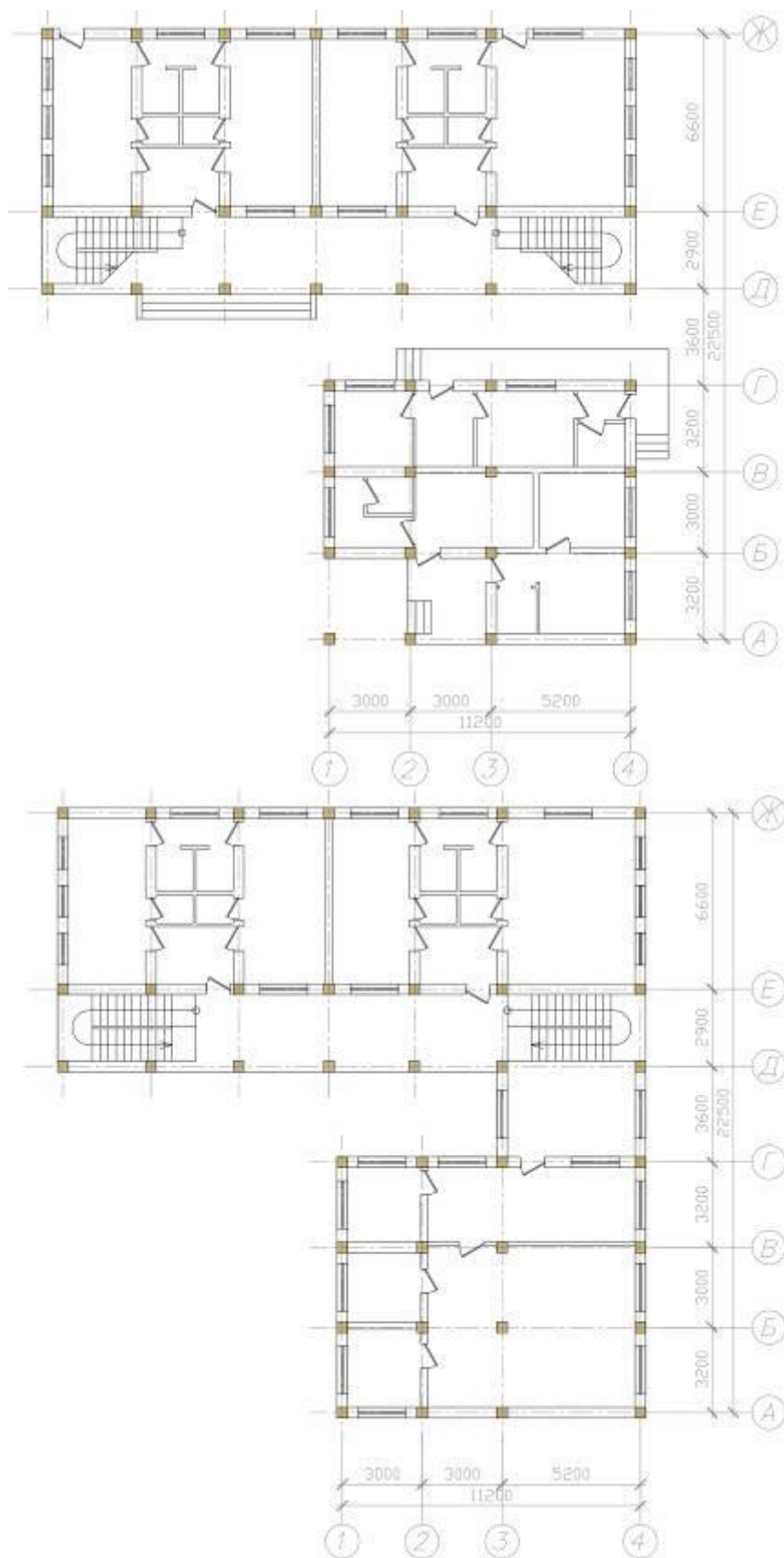
Лойиха «гузаллик, кулайлик ва албатта мустахкамлик фойдалилик, тежамкорлик» ақидасига содиқ ҳолда талабларга мос келиши билан ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Архитектуравий - конструктив ечими

Типлаштирилган болалар богчаларининг бинолари темир бетондан ва пишган гиштдан қурилган бўлиб юк ташувчи деворлар ташки ва баъзи бир ички деворлари ташкил этади. Юк кўтарувчи девор остига қуриладиган яхлит лентасимон фундамент.

Лойиханинг устида ишлаш жараёнида ер майдонинг каталигидан келиб чиққан ҳолда бинога катта дарвозадан қирилганда эски бинонинг қаршисига кв.м.ли майдонга 2 қаватли енгى бино қурилиши режалаштирилган.

Бинонинг янги лойҳиавий тархий ечими

қайднома

1-blok 1-qavat tarxi qaydnomas

QAYDNOMA

2-blok 1-qavat tarxi qaydnomasi

- 1. O'YIN XONASI**
- 2. YOTOQXONA**
- 3. S/U,DUSH**
- 4. KIRISH,GARDEROB**
- 5. DAM Olish MAYDONCHASI**

1-blok 2-qavat tarxi qaydnomasi

- 1. O'YIN XONASI**
- 2. YOTOQXONA**
- 3. S/U,DUSH**
- 4. KIRISH,GARDEROB**

2-blok 1-qavat tarxi qaydnomasi

- 6 OVQAT TAYYORLASH XONASI**
- 7. XUJRA**
- 8. IDISH TOZALASH ,**
OVQAT TARQATISH JOYI
- 9. IDISH SAQLASH XONASI**
- 10 DIREKTOR XONASI**
- 11. MED PUNKT**
- 12. BUGALTERIYA**
- 3. S/U.**

2-blok 2-qavat tarxi qaydnomasi

13 METOD

14 GARDEROB

15. OMBORXONA

16. ZALL

17. FOYE

Асосий биноимнинг юк кўтарувчи деворларига ўзгартириш киритмаган ва зарар йетказмаган олда, ички деворларни бузиб оналарни янгидан лойиалаштирдим ва асосий бинонинг рўпарасига икки аватдан иборат бўлган янги бинони уришни режалаштирдим. оналар тартибини уйидагича янгидан лойиаладим:

Бинонинг 1-аватига кичик ёшдаги болалар учун икки гуруга мўлжалланган 2та ўйин онаси, 2та дам олиш оналарини жойлаштирдим. Яъни каридордан кирганимизда каридорнинг чап тарафидан болалар ўйин онасига кириш учун ешик ўйишни мўлжалладим. Ёлакни ўнг тарафига еса болалар дам олиш онасига ўтиш учун ам ешик ўйиш режалаштирилган. Бу болалар учун ва тарбияланувчилар учун жуда улай бўлиб,болалар кенг ва тоза онада ухлайдилар, дамоладилар ва ўйнайдилар.

Болалар учун яна бир улайлик яратиш кўзда тутилган бўлиб, мен айта таъмирлаётган мактабгача таълим муассасасининг болалар ўйин онаси ва ётохонасидаги ожатхона бинодан ташарида жойлашганлиги сабабли кўпгина ноулайликлар тудиради, шу сабабли мен диплом лоимамда ана шу ноулайликларну исобга олган олда ожатхонани бинонинг ички исмига киритдим ва шу билан бирга ожатхонани 2 га яънин ўил болалр ва из болалар учун мўлжаллаб лойиаладим. Болалар ожатхонага ўйин онасидан ва ётохона орали ам киришлари исобга олинган.

удди шу лойиа асосида асосий бинонинг 2- аватида ам катта ёшдаги болалар учун 2та ўйин хонаси, 2та ётохона ва ожатхоналарни жойлаштирдим.

Асосий бинога бундай ўзгартиришлар киритганимнинг сабаби Соби Иттифо даврида мактабгача таълим муассасаларининг типлаштирилган бу кўринишини мустаиллигимизнинг белгиси сифатида замонавий ва индувитсия даражасига йетказишга аракат илдим.

Асосий бино ёнидан янги лойихаланилаётган биноси.

Бу бинода фундамент яратилиб Юк кўтарувчи девор остига куриладиган яхлит лентасимон фундаментдан темир бетон лойихаланди. Пойдевори кесишган лентасимон ,яхлит пойдевор темир бетондан килинган.Юк кўтарувчи элементлари , оғир темир бетон яъни синчдан иборат.Синчимиз устун, тусин ва ораёпмалардан иборат. Устун , тусин, яхлит темир бетондан барпо килинади. Ора ёпма, том ёпмаси, йиғма темир бетон , плиталар билан амалга оширилади.

Темир билан синчни ғишт деворлар билан тулдирилади. Бино томини енгил металл конструкция билан амалга оширилади ва профнастил билан ёпамиз. Зинапояларни йиғма бетондан амалга оширамыз. Устунлар устидан балкалар юргизилиб, том ёпмаси метал ферма билан копланиб тол билан ёпилди. Янги бино билан эски бино орасидаги масофа икки ярим метрни ташкил этади.

Бу янги бинони лойихалаётганда бир нарсага еътибор бердим, яъни болалар бочасининг эски биносининг юк кўтарувчи асосий деворига ўзгартириш киритмаганлигим сабабли ва урилиши режалаштирилаётган янги биноим билан орасидаги масофа камлиги сабабли эски бино билан урилиши режалаштирилаётган янги бинонинг йер сатини бир иллигини(уривинини) топиш кўзда тутилган. Ана шунда янги бино урилгандан кейин эски бинога еч андай зарар йетмайди. Янгидан лойихаланиши кўзда тутилаётга бу бинонинг 1-аватида тиббий хизмат хонаси, тиббий хизмат хонасининг ёрдамчи хонаси (санузел билан бирга),

директор ва бугалтр хоналари жойлашган. Бу хоналарга йўлак орали кирилади.

Янгидан лойиалаштирилган бинонинг иккинчи аватида фойе, активий зал, услиубчи, психолог хонаси, гардероб ва кичик омборхона хоналари жойлашган.

Иккинчи аватдаги бу фойе- нафаат фойе вазифасини балки жонли бурчак вазифасини бажаради. Жонли бурчакнинг масади болаларни флора ва фаунага бўлган муносабатини ва мерини ижобий тарафга ўзгартириш ва уларни маълум даражада жавобгарликка ўргатишдан иборатдир.

Бинони ташки безаклари ва йулаклар жойлашуви инсонларни фаолиятига тускинлик килмайди аксинча кулайликка хизмат курсатади. Биноларни жойлашишига караб инсонларни бемалол бир блокдан иккинчи блока утшига ва очик майдон оркали харакатланиши учун кулай йулаклар лойихаланди. Бинолардан кушимча кулайлик яратш учун йулаклар очилди. Бинода кушимча ёпик калидор яратилди. Бу калидор 1-бинонинг иккинчи каватидан 2-бинонинг иккинчи каватига утишда йулак вазифасини бажаради. Бу бинони конструктив бузилишига салбий таъсири йук. Юк кутарувчи асосий пой деворга тегилмади. – кўндаланг деворлари юк кўтарувчи

Типлаштириш – лойиҳалаш ва оммавий қурилишда кўп марта қўлланадиган конструктив, тархий-ҳажмий ечимларни ишлаб чиқиш ва уларни танлаш билан боғлиқ бўлган техник йўналишдир. Типлаштириш каталоглар ёрдамида амалга оширилади.

• **Функционал талаблар** – яъни бинолар фойдаланиш мақсадларига, технологик, санитария – гигиена, табиий – иқлимий шарт – шароитларга мувофиқ бўлиши керак.

Функционал талабларга кўра, бино ичидаги хоналарнинг ҳарорати, намлиги, унинг табиий ва сунъий равишда ёритилиши, товуш ютиши ва

товушдан ҳимоялаш, шу қаторда бинодан фойдаланиш даврида барча меъёрий шароитлар ва қулайликлар яратилиши керак.

• **Техник талаблар** – бино, иншоотлар ва улардаги конструктив элементларнинг мустаҳкамлиги, устиворлиги, турғунлиги, кўпга чидамлиги ва оловга бардошлиги билан боғлиқ бўлган талаблар мажмуидир.

Бинодаги қурилиш материаллари ва конструкциялари *ўт олувчанлиги* бўйича:

- Ёнмайдиган (табiiй ва сунъий тош, пўлат);
- Қийин ёнадиган (ёнмайдиган аноорганик моддалар билан ҳимояланган қисмлар);
- Ёнадиган гуруҳларга бўлинади.

Меъёрий ҳужжатларга мувофиқ бино ва иншоотлар **оловга**

бардошлилик даражаси 5 босқичли деб қабул қилинган, яъни оловга чидамлилик чегараси билан, конструкцияларнинг олов ва юқори температура таъсирига мустақил ва турғун туриш вақти (соат ҳисобида). Биноларни ёнғиндан сақлаш мақсадида бино конструктив тизимида ёнғин тўсиқлари (брандмауэр), ёнмайдиган ёпмалар ва қийин ёнадиган материаллар ишлатилиши мақсадга мувофиқдир

Икки ва ундан ортиқ қаватли биноларнинг горизонтал юк кўтарувчи конструкциялари оловга бардошлик талабларига кўра қийин ёнувчи ёки ёнмайдиган бўлиши шарт, ушбу иқтисодий талабларга оммавий равишда қўлланилаётган йиғма ва қуйма бетон конструкциялар тўла жавоб беради.

Лентасимон пойдеворлар

Бу турдаги пойдеворлар узлуксиз лента шаклида бўлиб, бино юк кўтарувчи деворларининг давомидир.

Бундай пойдеворлар замин унча чуқур бўлмаган холларда, бино ертўлали бўлганда, бўш заминга бино қуришда, шунингдек нотекис чўкишлар ердан баланд қисмида билиниб қоладиган бинолар қуришда қўлланилади.

Кўндаланг кесимининг кўринишига кўра, тўғри тўртбурчакли, трапециясимон, зинасимон ва йиғма ёстикли бўлади.

Лентасимон пойдеворлар бинодан тушадиган вақтинча ва доимий кучларни кўтариб турувчи конструкция бўлиб қолмай, бино ертўла хоналарини ҳимояловчи конструкция ҳам ҳисобланади.

Лентасимон пойдеворларнинг тархдаги ва кесимдаги шакли, бинодан заминга тушадиган зўриқишларни бир текисда тарқалишини таъминлаши керак.

Деворлар бинонинг асосий конструктив қисмларидан бири ҳисобланиб, ташқи ва ички деворларга бўлинади. Ташқи деворлар бинонинг асосий таркибий қисми ҳисобланади. Улар бинонинг асосий юк кўтарувчи ва ташқи муҳитдан ҳимояловчи қисмидир.

Ташқи деворлар бино хоналарини ташқи муҳит таъсиридан яъни ёғингарчиликдан, шамолдан, ташқи ҳароратдан, шовқиндан ва қуёш радиациясидан ҳимоя қилади. . Бино ташқи деворларининг мустаҳкамлиги унинг ички юк кўтарувчи деворлар, ора ёпмалар билан тўғри туташтириш ва бирлаштириш ҳисобига эришилади.

ТАШҚИ ДЕВОРГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ КУЧЛАР ВА ОМИЛЛАР

Ташқи деворлар-бинонинг энг мураккаб конструкцияларидан бири ҳисобланади. Ташқи деворлар турли куч билан ва кучсиз таъсир этувчи омиллар таъсирида ишлайди (18 - расм). Булар қаторига деворнинг массаси, унга ташқаридан ва ичкаридан таъсир этувчи кучлар ва зўриқишлар. Қуёш радиацияси, атмосфера ёнғинлари, ҳарорат, намлик ва шовқин таъсирлари. Бино деворини лойиҳалаш ва бунёд этиш даврида

юқорида қайд қилинган таъсирларни инобатга олиш, деворнинг туридан катъий назар, унинг узок муддат ўз хусусиятларни йукотмасдан хизмат қилиш имкониятини яратади. Ташқи деворлар индустриал ва тежамкор бўлиши керак, чунки уларнинг қиймати бино умумий қийматининг 20-25% ни ташкил қилади. Ташқи деворларнинг қалинлиги, статик ва теплотехник ҳисобларга мувофиқ олинади.

Цоколь – деворнинг пасти, одатда, ундан бир оз чиқиб турадиган қисмидир, цоколь бевосита пойдеворга таяниб, тротуар юзасидан кўтарилиб туради.

Деворнинг ёмғир ва томдан оқиб тушадиган сувлардан сақлайдиган юқори қисми **карниз (пирамон)** деб аталади.

Дераза ва эшик ўринларининг устги қисми **равоқ** (перемўчка) деб аталади.

Деворнинг дераза (эшик) ўринлари орасида жойлашган қисмига **оралиқ девор** (простенка), девордаги туғри бурчак кесимли энсиз вертикал қобиклар – **пилястрлар** деб аталади (23 расм).

Деворнинг том устида давом этадиган қисми – **парапет** (тўсик, панжара) деб аталади.

ДЕРАЗАЛАР

Бинога табиий ёруғлик ўтказиб, уни ташқи муғитдан ҳимоя қилувчи қисми бу деразалар ва балкон эшиклардир. Агар бинонинг биринчи қаватида савдо ва маиший хизмат корхоналари ёки кўргазма заллари жойлашганда витраж ва витриналар ўрнатилади.

Деразалар, витражлар ва витриналарнинг асосий вазифаси хонани зарурий табиий ёруғлик билан таъминлаш ва ташқи муғит билан боғлашдир. Бу конструкцияларга ташқаридан куч билан ва кучсиз таъсир этувчи факторлар мавжуд, булар қаторига шамол, атмосфера ёғинлари,

харорат, намлик, қуёш радиацияси, шовқин, чанг, ҳаво таркибидаги кимёвий бирикмалар ва ҳ.к. киради.

Юқорида қайд қилинганларни ҳисобга олган ҳолда деразалар мустаҳкам, товуш ва чанг ўтказмайдиган, харорат ва намликнинг ўзгаришига чидамли, енгил тозаланадиган бўлиши керак. Яна бир муҳим эксплуатацион талаблардан бири – катта кўчаларга қараган деразалар транспорт ҳаракатидан ҳосил бўладиган 80 Дб гача етадиган шовқин даражаси хоналарда 40 Дб дан ошиши мумкин. Бунинг учун махсус бир – бирига ёпиштирилган жуфтланган рамали ёғоч, алюминий ва пластмассадан тайёрланган деразалар ишлатилади. Бундай деразаларда ойна 2–3 қават бўлиши мумкин.

Қоплама. (покрытия)

Безакли опламалар(**покрытия**) шаарни кўркамлаштиришда муим аамиятга ега.

опламалар шаарнинг кўпгина салмоли жойини егаллаб, унинг архитектуравий иёфасини белгилаб, улайлик ва экологиясини ай даражадалигини кўрсатади.

Йўл опламалари (**покрытия**) йенгил транспорт аракатланадиган, пиёдалар йўлаги, сайр жойлари, спорт ўйин майдонлари ва болалар майдонларида кўп ишлатилинади.

Бу опламаларнинг намлик ва аво ўтказиш даражаси жуда яхшидир, экология нутаи назаридан араганда ам жуда адрланади. Уни устки атлами аддан орти исиб кетмайди,бундан келиб чиадики атрофни ўраб турган муитни ва иссилик алмашинув жараёнига зарар йетказмайди. оплама идсиз бўлиб, оё бўинларига асфалт ва бетонга араганда камро ийинчилик

тудиради, йенгил транспорт илдирагидан чиладиган шовинни сезиларли даражада камайтиради.

Рангли буюк эмаль ички хоналарни Раяль эмали ва шу каби эмаллар **нитра эмал** буюлганда уни тез куриши жуда кулайдир.

Пластмасса тури хам органик материяллар асоси сентетик ёки юкори маликулиар кушилмаси(полимерлар) пластмасалар кенг куланилмоқда. Уларга махсус ишлов бериладигандир. Пластмасса шуни билдирадики бу материяллар иссиқлик ва босим остида турли хил формаларга ва мақилга киради, совиб котгандан сунг керакли формага ега булади . Баъзи пластмассалар тури термопласт, ректоплос, газонаполненни пластмаслар газ билан туйинади.

Таркиби- пластмасс сизим пластост.(0,85-1,8г/см) жуда камелектр ва иссиқлик утказиши унга катта булмаган муштаккам. Истилганда улар эрийди. Намликка таъсирини сезмайди физиологик хусисиятини деярли зарарсиз. Унга ранглар кушилса ва хар-хил шақилга турли куринишга келтириш мумкин. Бу кулайликлар жуда катта имкониятлар яратади. Турли пластмассалар бир-бирига кушиш ва бошқалар шиша толалар билан ип матолари тулдирувчилар буювчилар пластификатлар билан турли кушимчалар билан кушиб бойитилади. Унинг каттик муштаккамлиги 50-250 кгс шарик диометири 5мм бирлигидан аникланади.

Хозирги замонда юртимизда атроф мухит тобора бузилиб боряпти..

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАСИ БИНОЛАРИДА ХАВФСИЗЛИКНИ ТАШКИЛ ЭТИШГА ОИД ТАЛАБЛАР

Мактабгача таълим муассасасининг икки каватли биноларида жойлашган хоналарнинг зинапоя ва ўтиш жойларида оралиги бир-бирига зич бўлган вертикаль панжаралар билан жихозланган баланд тўсиклар ўрнатилиши лозим.

Мактабгача таълим муассасасининг иккинчи каватидаги балкон тўсикларининг баландлиги бир метрдан ортиқ бўлиши керак.

Гуруҳ ва фойдаланилаётган хоналардаги барча деразалар ичкарига очилиши ва фиксаторлар билан мустахкамланиши лозим, очиладиган деразаларда тўрлар бўлиши керак. Иккинчи кават деразаларини болалар хонада бўлган вақтда очиш ман этилади.

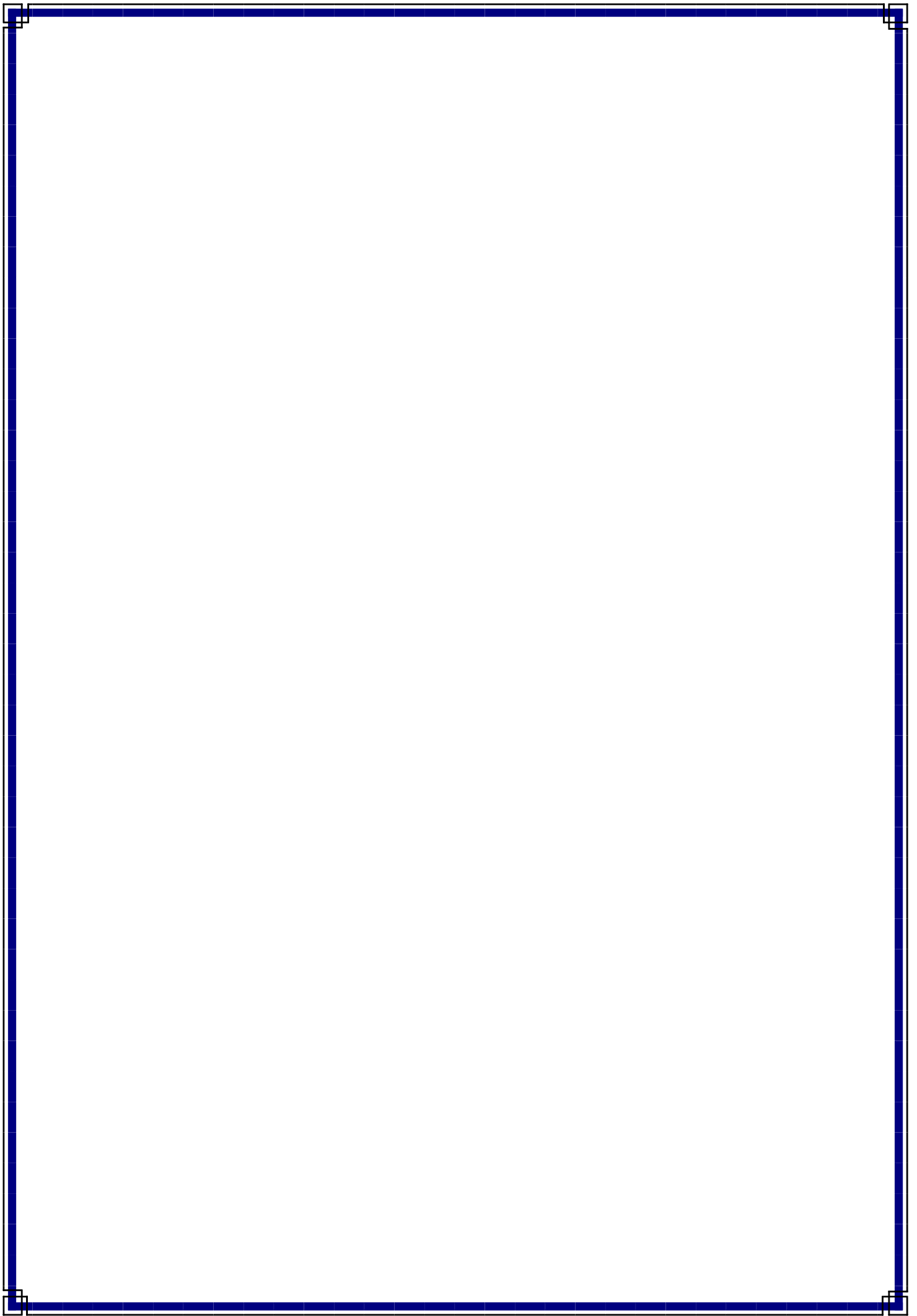
Мактабгача таълим муассасасига киришдаги эшикларга кўнгирак ўрнатилган бўлиши ҳамда осон очиладиган бўлиши керак.

Мактабгача таълим муассасасидаги шифт панеллари, блоклар, поллар, ювиниш хоналаридаги сантехник жиҳозлар ва шу кабилар мунтазам равишда техник кўриқдан ўтказиб турилиши лозим.

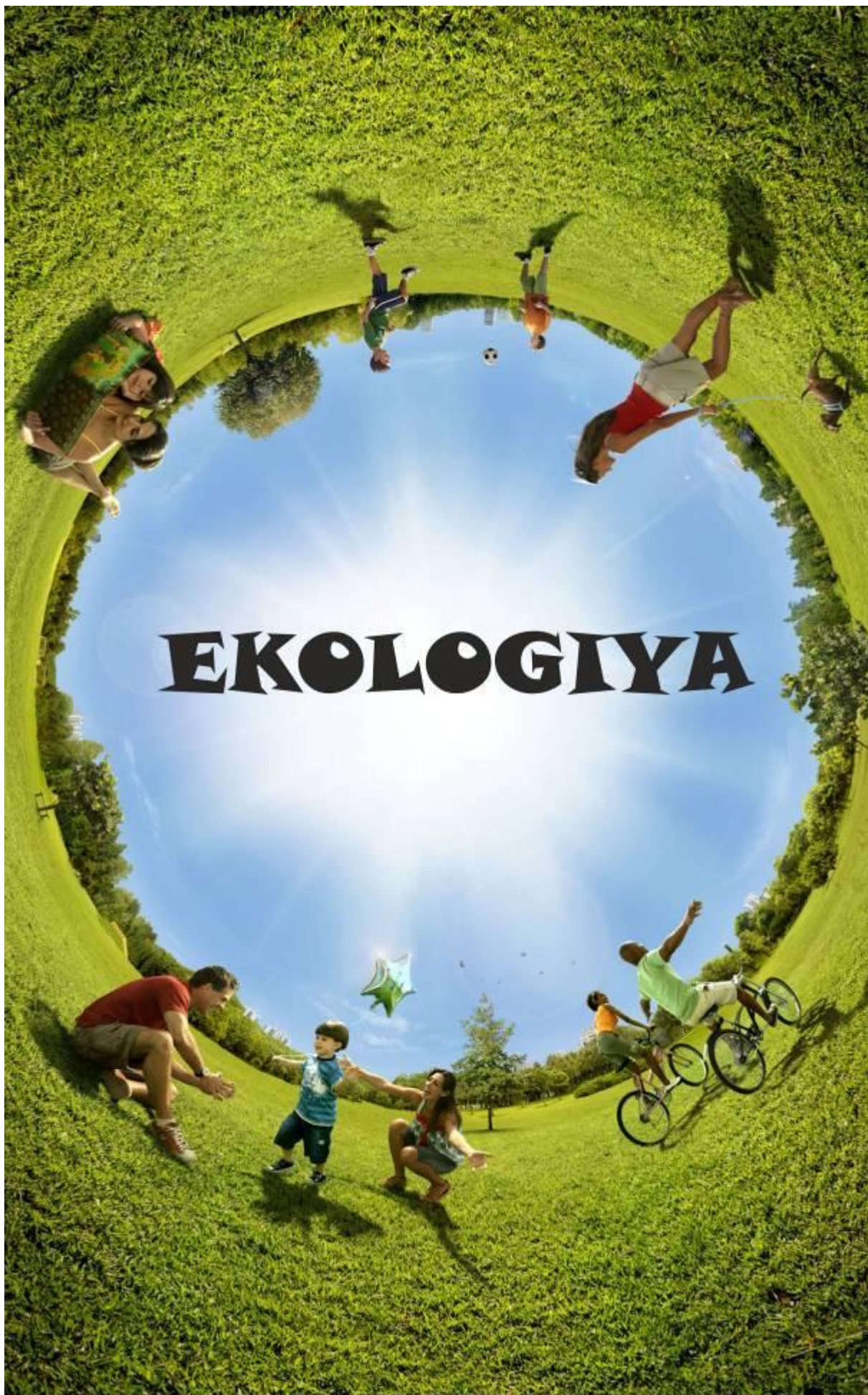
Мактабгача таълим муассасаси ер майдони баландлиги 1,5 метрдан паст бўлмаган, тўғри вертикал ва ўткир учларисиз ҳамда оралиги зич бўлган панжалар билан ўралган бўлиши керак.

Мактабгача таълим муассасаси ҳудуди тунги вақтда ёритилган бўлиши керак.

Жисмоний тарбия машгулотлари ва ўйин майдончаларидаги жиҳозлар ҳамда уларнинг тўсик ва устунлари мустахкам ўрнатилган бўлиши, шунингдек фойдаланиш учун хавфсиз бўлиши керак. Павильонлар, соябонлар ва бошқа жиҳозларнинг созлиги, техник мустахкамлиги ва хавфсизлиги мунтазам равишда назорат қилиниши керак.

EKOLOGIYA

Атроф муҳит экологияси

Режа:

1. Тошкент вилояти ва Кибрай туманининг атроф муҳит экологияси
2. Бино жойлашган жойи
3. Қурилиш ашёларининг экологик хусусиятлари

Тошкент вилояти экологияси Хозирги замонда юртимизда атроф муҳит тобора бузилиб борапти..

Экология хозирги замоннинг кенг миқёсдаги кескин ижтимоий муаммолардан биридир. Завод ва фабрикаларнинг хаддан зиёдлиги, машина ва шунга ухшаш техникаларнинг тинмай ишлатилиши, инсонларни табиатга қаршисига салбий ҳаракатлари ва энг муҳими баъзи инсонлар буни ҳаммасига безъатибор эканликлари., кислороднинг ифлосланишига, усимлик дунёсининг қирилишига ва ҳаётимиз манбаи бўлган чучук сувнинг камайиб кетишига олиб келади. Бунинг ҳаммасига барҳам бериш албатта бизнинг қўлимиздадир. Ҳар бир қўчамизни ўз уйимиздек асрайлик.

Мамлакатимизда Юртбошимиз ташаббуси билан экологик аволни яхшилаш, аолини ижтимоий муофоза олиш даражасини ошириш, олис удуллар аолисини тоза ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш бўйича кенг қўламли ишлар амалга оширилмода. Бу борадаги ишларда жамоат ташкилотлари, шу жумладан “Екосан” ташкилоти ам қоол иштирок етмода. 1997 йилдан буён “Екосан” омилигида ўтказиб келинаётган Екология ва саломатлик қўнлари ам белгиланган вазифаларни амалга оширишда ёрдам бермода.

Тошкент шарида «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамармаси томонидан экологик бо барпо етилди.

Унинг очилишига баишланган тадбирда турли вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотларининг вакиллари, талаба-ёшлар иштирок етди.

Президентимиз Ислон Каримов ранамолигида аоли саломатлигини муофаза илиш, она табиатни асраб-авайлаш, унинг бебао неъматларидан оилон фойдаланиш, ёшларнинг экологик маданиятини ошириш, ўувчиларнинг таълимдан ташари бўш ватини мазмунли ташкил етишга алоида ётибор аратилмода.

«Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамармаси томонидан мазкур йўналишда атор ижодий лойиалар амалга оширилмода. Экологик бо — шулардан бири. Ушбу замонавий бони яратишда Ўзбекистон рассомлари, санъатшунослари ва хал усталарининг «Ижод» уюшмаси аъзолари, меъморлар, рассомлар, ландшафт-дизайнерлари, «Келажак овози» ва боша санъат йўналишидаги лойиаларда олиб чиан ёш ижодкорларнинг иссаси айниса катта бўлди.

Екобо удуди асосан уч исмдан — велосипедчилар ва скейдбордчилар учун махсус йўлакчалар, кичкинтойлар учун турли аттракцион ва инсталлятсияга ега ўйинлар удуди амда болаларга тасвирий ва амалий санъат сирларини ўргатиш майдончасидан иборат. Бо марказидаги унармандлар устахонаси тасвирий ва амалий санъат бўйича тўгараклар, маорат саболарини олиб боришга мўлжалланган. Атрофдаги майсазору турфа гуллар, дарахтзорлар, мўъжаз айкалчалар, кулолчилик буюмлари ушбу орди масканига янада фусункорлик бахш етган. Бу йерда ота-оналар ва болаларнинг мароли дам олиши, фанлар, бадий ижодиёт бўйича тўгарак машулотлари, очи дарслар ўтказиш учун барча шароитлар яратилган.

Екобо очилган дастлабки куни «Аёллар кенгаши» Республика жамоат бирлашмасининг «Кўчат ўтаз!» аксияси доирасида танили санъаткорлар,

спортчилар, шифокорлар, ёшлар ва ота-оналар томонидан ўнлаб кўчатлар ўтазилди

Экология

Турар жой кварталларини реконструкция ва модернизациялаш қурилиш режалари, ўзгаришлар ва янгиланишнинг узлуксиз жараёнидир. Бу жараёндан мақсад аҳолининг ҳаётий фаолятини яхшилаш ва шаҳар элементларининг эффектив ишлашини таъминлашдир.

Яшаш шароитларининг яхшиланиши натижасида, турар жой кварталларини реконструкция қилиниши ўз навбатида ташқи ҳаётий муҳит сифатини ҳам кўтаради. Буларга, дам олиш шароитлари, маданий турмуш ва транспорт хизмати, микроиклим ва экология киради. Турар жой муҳитини

ўзгартириш маҳаллий аҳоли манфаатларидан, шунингдек ягона ҳалқ ҳўжалиги комплекси сифатида шаҳар манфаатларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилиши лозим. Шунинг учун ҳар бир конкрет ҳолатда иқтисодий, шаҳар қурилиши меъморчилиги, юқорироқ даражадаги лойиҳалаш режалаштириш қарорларини инобатга олган ҳолда захира ва чекланишларни аниқлаб олиш даркор. Шаҳар ва йирик аҳоли яшаш жойлари – асосий экологик муаммолар туғиладиган марказлардир, шунинг билан бирга, одамларнинг эҳтиёжларини ва юқори экологик талабларга жавоб берувчи сифатли ҳаёт талаблари қондирилиши зарур бўлган аҳоли зич жойлашган ҳудуддир.

Архитектор ва қурувчилар олдида 2 та муҳим масала турибди, булар: юқори сифатли ҳаёт шароити яратиш, айти пайтда шаҳарларнинг экологик талабларини таъминлаш, муҳитни ифлослантирувчи моддалардан ҳимоялаш ва шаҳар билан табиат орасида экологик мувозанатга эришиш. Ўйлаймизки бу масала аҳоли жойлашган ҳудудлардаги биноларни биопозитив реконструкция йўли билан ечилиши мумкин. Табиий

экосистемага бирлашган, табиатга ёд бўлмаган принципиал янги биопозитив объектлар яратилиши лозим.

Табиат биопозитив объектларни оддий табиий объект сифатида қабул қилади ва натижада инсон босими остида чекинган табиат аста – секин мувозанатга келиб барқарорлашади.

Бу ҳолат архитектура қурилиш экологияси, аҳоли яшаш жойларини экологизациялаштириш, лойиҳалаш ва қурилишни экологияга бўйсундириб экошаҳар яратишни ўта муҳим масала қилиб кўтаради. Инсоннинг яшаш муҳитини яратувчиси бўлган, архитектор ва муҳандис қурувчи атроф муҳитга, тирик организмга қандай таъсир ўтказаётганлиларини сунъий ва табиий муҳит орасидаги ўзаро боғлиқликни англаб етишлари зарур.

Биоларнинг табиатга негатив таъсирини йўқ қилиш, уларни табиий муҳитга қўшилиб кетиши, табиий тизимлар ривожига ёрдам бериши ва айни вақтда инсон ҳаётини яхшилашга хизмат қилиши учун табиат қонунлари ва экология асосларини билиш шартдир.

Бино жойлашган жойи.

Мазкур диплом мавзуйим учун танлаган бино Тошкент вилояти, ибрай тумани, ибрай шаарчаси А. Навоий маалласи, Зебунисо кўчасида жойлашган. Бино 1980-йилларда урилган бўлиб, икки аватдан иборат, бир блокли, 140 ўринга мўлжалланган типовой болалар бочаси исобланади. Боча шанба, якшанба кунлари ишламайди. олган кунлари болалар 15 га яин тарбиячи назоратида бўладилар.

Умумий йер майдони 2400 кв.м. Бо яратилган йер бўлаги майдони 2150 кв.м. кўчатлар сони 200 га яин, озирда мавжуд дарахтлар сони 30 та.

Майдонда асосий бино, ора исмида бесеткалар, ўйин майдончалари, бассейн ва ёрдамчи хужралар майдонлари мавжуд.

Мактабгача таълим муассасаларининг экологияси.

Мактабгача таълим муассасаларида болалар бочаси ишло удудидагилари шаар типидегилардан тубдан фар илади. Шаардаги бочалар таши кўриниши билан ажралиб туради. ишло типидеги бочаларда доимий хизмат кўрсатувчилари билан бирга мавсумийлари ам мавжуддир.

Мактабгача таълим муассасаларининг овлилари Ўрта Осиё республикалари учун алоида ахамият касб етади. Бу уддларда сув кам, ёз кунлари исси, ёнгарчилик кам бўлади. Шу сабабли ам боча овлиларини яшил майдонсиз тасаввур илиб бўлмайди. Бундай удудлар ёз кунлари жуда исси, куз ва баорда еса чанглидир. Шунинг ушун ам бу каби удудларда еко болар яратиш масадга мувофидир.

Шунинг учун ам болалар бочасининг овлисини кўкаламзорлаштириш, ўзининг декоратив кўриниши билан бирга, мабул микроилимни яратиш учун ам катта аамиятга ега. Болалар муассасаларида овлининг 50% дан кам бўлмаган майдони яшил майдон билан банд бўлиши керак. Мактабгача муассасаларнинг овлисига екилаётган ўсимликлар турли кўринишда, болалар учун авфсиз бўлган, ичитмайдиган, аллергия ўзтамайдиган ва фойдали арактистикага ега бўлса масадга мувофидир.

Жанубий удудларда бинонинг атрофини кўкаламзорлаштириш, бинони уёшдан, шамолдан ва чангдан имоя вазифасини бажаради.

Ўсимликларни ахамиятини уларни бино периметри бўйлаб жойлаштиришимиз орали ам кўришимиз мумкин. Бунда овлига кириши мумкин бўлган шамол, чанг кучини камайитириши мумкин. Шунингдек, овлидаги ар бир яшиллик фойдали исобланиб, ўсимликнинг тури, баландлигига араб турли вазифаларни бажаради. Кўкаламзорлаштирилган овлиларда чанг мидори кўкаламзорлаштирилмаган овлиларга араганда 2-3 мартта кам бўлади.

имоя чизида яъни бочани ўраб турган девор атрофига турли екинлар, дарахтлар ёки изгиритлар екилиши мумкин. Дарахтларнинг сони 140 ўринли мактабгача таълим муассасалари учун 120-150 тагача. Изгирит, майда кўкатлар 2500 тагача йетиши мумкин.

Тез ўсувчи, япроли ва шохлилари амда осилдор кўчатлар 6-10 ёшида екилиши масадга мувофи бўлади. Оддий дарахтлар еса 12-16 ёшида, кўчатлар, буталар 2-3 ёшида.

Майдонларда асфалт опламага нисбатан ўтлар(чим) екиш масадга мувофидир.

Мактабгача таълим муассасаси худудига инсон соглигига зарар етказиши мумкин бўлган тиканакли буталар ҳамда захарли мевали ўсимликларни екиш ман этилади.

Киш мавсумида мактабгача таълим муассасаси худудидаги бино томлари муз ва кордан тозаланиши керак, томда осилган муз ва корлар хосил бўлишига йўл қўймаслик керак.

Чукурликлар тўлдирилиши, кудуклар ва чикинди кутилари махкам ёпилиши керак. Худудда болага хавф тугдирувчи (михи чикиб турган кутилар, узилган электр симлари, синган ойна, тош ва хоказолар) нарсалар бўлмаслиги керак. Куриган дарахт ва шох-шаббалар муассаса худудидан вақтида чиқариб ташланиши керак.

Мактабгача таълим муассасаси худуди ёнгин хавфсизлиги меъёр ва коидалари талабларига мувофиқ ёнгинга қарши воситалар билан таъминланган ўт ўчириш қалқонлари билан жихозланиши керак.

Хўжалик майдони мактабгача таълим муассасасининг асосий худудидан ажратилган бўлиши ва алоҳида қулфланадиган қириш йўлагига эга бўлиши керак.

Ёқилги захиралари бола қира олмайдиган ва алоҳида ажратилган жойда сақланиши лозим. Қўмир захираси алоҳида ажратилган жойда ва усти ёнмайдиган қоплама (тупроқли қоришма) билан ёпилган бўлиб, бирламчи ўт ўчириш мосламалари билан таъминланган бўлиши керак.

Қурилиш материалларининг экологияга мослиги.

Қурилиш материаллари яқин атроф муҳитга, унинг шаклланишига катта таъсир қилади. Уларнинг экологияга мослиги тушунчаси экологик тозалигидан кўра кенгроқ маънога эга.

Экологияга тўлиқ мос келивчи материаллар сирасига (биопозитив) табиий қайта тикланувчи ресурслардан тайёрланган, инсонга салбий таъсир этмайдиган , тайёрлаш жараёнида табиий муҳитни ифлослантормайдиган ва минимал энергия талаб этувчи, ўз вазифасини адо этиб бўлгач, тўлиғича ҳолатини сақлаб қолувчи ёки бутунлай емирилиб кетувчи (тирик табиат материаллари қаби) материаллар қиради . Барча талабларга жавоб берувчи табиий материаллар сони кўп эмас: ёғоч (ва бошқа ўсувчи материаллар-бамбук, қамиш, сомон ва бошқалар), жун, намат, чарм, пўкак, қора қуми ва тоши, тоза ипак ва пахта, табиий олифа, табиий каучук, табиий елимлар ва бошқалар.

Экологик тоза қурилиш ашиёлари.

Бино қурилишида ёки уни қайта таъмирлашда қурилиш ,қурилиш ашиёларни тугри талаш ,муҳим аҳамиятга эга.Танлаган ашиёлар экологик тоза,инсон саломатлигига таъсир қурсатмайдиган, ташқи муҳидга ва турли таъсирларга чидамли бўлиши лозим.

Атроф мухитга сарбий тасирини курсатмаслиги ва инсон саломатлигига хавф солмаслиги лозим.

Курилишда факатгина бино ичкарасида балки бинонинг ташки кисмида ҳам экологик тоза ва мустахкам ашиёлар куллаш мақсадига мувофиқдир. Ҳозирги кунда жуда қўп экологик тоза, мустахкам, утга, сувга, совука ва иссиқ, сесмик чидамли қурилиш ашиёлари ишлаб чиқарилмоқда.

11-сонли болалар богчасини қайта таъмирлаш ва дизайн бадий ечими диплом лойихасида ҳам юқоридаги талабларга жавоб берувчи экологик тоза қурилиш ашиёлардан фойдаланилди.

Шундай қурилиш ашиёлар қуйидагилар;

Фибра битон.

Сопол тахтачалар.

Накшинкор – маёлика.

Гранит коплама плитка.

Шамот декоратив плитка.

Тиқурила (фасад боб буёғ)

Ёғоч.

Фибра битон

Фибро битон стекловатадан бетон ва бошқа миниралардан тайёрланади. Иссиқ ва совуқни узида узок вақт ушлаб турмайди. Турли шаклда ва турли рангларда бўяб безаклар бериш мумкин. Фибра бетон майда доначали шиша толалари қирқимлари (фиброволокно) бетон сизими бўйлаб бир текис ётқизилади, формага ёки уни қисимларига. Фиброволокно бетон билан бетонинг биргаликмаси яъни мустахкам материал бирикмасини беради. Фибра бетон бирикмаси, конструкциянинг хизмат тафсилотини яхшилайдиган, иссиқ ва совуқга чидамлийдигани намликга, ишлатилиш

муддатини узоклийлигини ишонарли даражада устунлиги билан амалиётда кулланилмокда.

Фибра бетон юкори технологик хусусиятларга эгалиги туфайли керакли формаларни бажаришга имконият куплиги учун юкори курсаткичларни егаллайди..У узида иссикни ва совукни саклаб колмайди ва ичкари кисимга таъсир утказмайди. Катта куч билан урилишга мустахкамлиги эгулувчанлиги, сув утказмаслиги ,дарз кетмаслиги, керакли жойларда декоратив куриниш хосил килади ва турли формалар яратишга жуда кулайликлар мужассам. Фибра бетон архитекторга шундай ашиёни берадики ,унинг уйланмаларини яратилашида эгилувчанлиги, рельеф буртмалари осонгина йенгилик билан ишланади, хеч кандай бошка материал унинг куп хусусиятлилигини беролмайди ва тенглаша олмайди. Фибра бетон шу билан ажралиб турадики йенгиллиги, оддий ишлов берилиши, кам харажатлилиги, мантаж ва ташиш ишларида, иморат конструкциясига кам огирлик тушади ва бу салмокли даражада каркас ва фундамент харажатларини камайтиради, бу эса биноларни кайта таъмирлаш ва реконструкция килишда мухим ахамият касб этади: Кам сув утказилиши ва оловга бардошлилиги. Яна бир ишлатилиш йуналиши - архитектурний декор (меморий безак) девор кисимни безак копламаси учун жуда мослиги ва кулайлигидир .

Девор кисимни безак копламаси махсус буюртма буйича ва услубга йуналган холда ишланади.....Хозирги замон архикектурасида фибра бетон ашиёси кенг кулланилмокда , дам олиш жойларида кичик фавворалар биноларни безашда , эски биноларни кайта таъмирлашда енг кулай ва мустахкам тенги ёк хом ашаёдир.

Сопол тахтачалар.

Фасад боп ашиё коплама сопол тахтачалар фасадни пардозлаш ишларида куп кулланилади.Коплама тахтачалар, терратот шулар жумласидандир.Бу ашио екологик тозалиги билан узига

хосдир.Коплама сопол буюмлар, асосан нам усул билан тайёрланади ва юкори сифат лой коришмаси булган тандирда эса ним курик усил билан хам ишлатилади. **Фасадбоб коплама сопол тахтакчалар** юкори сифатли лойни яхшлаб пишириб(зичлаш йули билан) ишланади.Калинлиги 20-25мм, юзаси 250х138мм улчамларда каторбоб ва бурчакбоб килиб ишлаб чикарилади.Кичик тахтакчалар тайёр девор юзасига семент коришмаси билан ёпиштирилади.

Накшинкор – маёлика.

Сопол плиткалар

Лойдан таёрланиб 850- 1000 градусда пиширилади.Унга накишлар туширилиб, махсус табиий мениралардан тайёрланган буёкларда буялади .Плиткаларга булиниб табиий куритилиб кейин печда пишириллади табиий хусусиятга эга тоза таббий махсулот узок ваكت яний йилар мобайнида яхши сакланади.

Маёлика-итальянча (Маиолиса) сузидан олинган булиб, керамиканинг бир тури ,оловда пиширилган лойнинг накишланган глазурли хили.

Маёлика техникасида декоративний панно кичик хажимдаги плитачалар ва шунга ухшаш идишлар махобатли хайкал куринишларида куриш мумкин.

Керамика ишлаб чикариш рангли лойларни пиширилган (яхлит коплама глазур билан)катта кенгликдаги косачалар глазур билан копланган.Булар бир неча минг йил олдин Египт.Вавилион ва бошка кадимги шарк давлатларида ривожланиб келган .Урта асрда бу техника Урта марказий ва Олди Осиёдан Ибрий ярим оролларига кириб келди.маёлика Россияда хам 18 асрда гуллаган пайтига келди.

Маёлика плитка бу узга хос такрорланмас декоратив куринишдир.Унинг ёрдамида ташки ва ички девол кисмларини безаши мумкин,бассен ёнлари мехмонхона ва ошхона санузелни хам безашда узига хос куркга эга .Маёлика кабарих куриниши билан жилоли товланиши билан ажралиб туради.Уни устига расмлар,накишлар,суръатлар тушурилади,сунгра юпка

глазур билан копланади, шу тарика бу плитка накинш билан безатилган узига хос санъат асаридир. Хар бир ташки бинонинг ва хонадонинг курки булиши мумукин. Шамот плиткалари хам мавжуд. Шамот лойидан тайёрланади архетектура биноларида ишлатилинади.

Қ оплама. (покрытия)

Безакли опламалар(**покрытия**) шаарни кўркамлаштиришда муим аамиятга ега.

опламалар шаарнинг кўпгина салмоли жойини егаллаб, унинг архитектуравий иёфасини белгилаб, улайлик ва экологиясини ай даражадалигини кўрсатади.

Йўл опламалари (**покрытия**) йенгил транспорт аракатланадиган, пиёдалар йўлаги, сайр жойлари, спорт ўйин майдонлари ва болалар майдонларида кўп ишлатилинади.

Бу опламаларнинг намлик ва аво ўтказиш даражаси жуда яхшидир, экология нутаи назаридан араганда ам жуда адрланади. Уни устки атлами аддан орти исиб кетмайди, бундан келиб чиадик аτροφни ўраб турган

муитни ва иссилик алмашинув жараёнига зарар йетказмайди. оплата идсиз бўлиб, оё бўинларига аспалт ва бетонга араганда камро ийинчилик тудиради, йенгил транспорт илдирагидан чиадиган шовинни сезиларли даражада камайтиради.

оплата енг кам даражада музлаш усусиятига ега, агар шу олат кузатиладиган бўлса унинг олдини олиш масаида тздан фодаланиш мумкин, орни кетказиш учун еса-резина ёки пластмасса оплатали белкураклардан фойдаланиш мумкин.

Уни тозалаш жуда осон,оддий супурги билан ам супурса бўлади. Агар жуда ифлос бўлиб кетадиган бўлса, оддий сув билан ам тоаланса бўлади. оплатани таши кўринишини олаган ёрин ёки юори даражада табиий, силли ёки адир-будир устки исмига чизилар,расмлар, ёзувлар, белгилар ва шунга ўхшаш кўп кўринишларда илса бўлади.

Махсус ўшимчалар ўшиш орали рангсиз ва ярим рангсиз илиб ишлаб чиш мумкин. Айниса унинг тагига ўрнатилган ёритгичлар кечки пайт жуда чиройли кўринишга ега бўлади. Бундай ёритгичлар узо давом етадиган узун тунли кунларда жуда фойдалидир.

оплата ландшафт дизайнерига еч андай ийинчилик тудирмайди, бу оплатадан газон учун жойлар кесиб олиш ммкин. оплатани тратуар илишда, бо ва паркларда ногиронлар учун йўлакчалар,пиедалар йўлакчаси ва кўприкчалар, чанИ, велосепед йўлакчалари, болалар бочалари учун, болалар майдончалари учун жуда улай.

Гранит коплама плитка.

Гранит коплама плиткалари ташки ва ички биноларни ,цокли атрофларини чиройли килиш учун ишлатилинади.Курилишда кенг тайёрланган экологик тоза ашиёдир.Гранит йул курилишида, меъморчиликда,безак кисмлар тайёрлашда кенг кулланилади. У табиатда хар хил рангда учрайди шу сабабали гранит ажойиб пардозбоб курилиш ашиёсидир чидамли булгани учун очик шароитда ва зарарли мухит таъсирида куп ишлатилинади.

Плитка – плитка табиий коплама булиб ,экологик тоза ашиё хисобланади .Узидан зарарли моддалар чикармайди.Лекин шуни таъкидлаш лозимки бу плиткаларни махсус елимлар билан коплаш лозим, акс холда нотугри елим куллаш окибатида узидан фенулла ва тулуолла каби захарли моддани чикариши мумкин.

Тикурила (фасад боб буйг).

Экологик тоза ярим мативий таъмирлаш буёги. Лотеская буёк акрилъ асосида суюлтрувчиларсиздир.Тик Ремонтти Асса ,бирлашмачи ремонт ишловчиларга мослашган.ички бетонлар силликланган ,гисакартонли, дархтли, дарахтдан ишловланган толали устун катламларига ишлов беришга ишлатилади.Тикурила фасадбоб буёг тугри буялса 50 йил сакланиб туриш имкониятига эга

Тикурила Тойка – тилла ранг ва кумиш ранг ва бошқалар.Тикурилла Тойка ялтирок глазур акрил асосидаги : устун катламга ялтирок металл эффектини беради .Декорация учун кулланилади.Краска билан копланган девор яшаш жойи, офислар ва стол марказларини курук хоналарда ишлатилинади .Тикурила Тойка ярим шафоф, замин ранги охирги куринишига катта ахамият касб этали.

Бинонинг ички хоналарни таъмирлашда табиий хом ашёлар ишлатилиши жонли тоза мухитни яратади. Унда хам экологик тоза ашёлар кулланилиши инсон саломатлиги учун мухим ахамиятга эга . Ёгоч уриндиклар ММДФ

Паркетлар

Рангли буёклар

Гипса картон

Пластмасса полимерлари

Ёгоч ММДФ майдаланган ёгоч кипогларидан тайёрланиб махсус пресланиб, махкамланиб, устидан махсус коплама копланеди.

У экологик тоза махсулот ва мустахкам .

Паркетлар барча пол коплама ашиёлари орасида экологик жихатдан устун туради ,бу кулай ашиё барча биноларда самарали куланиб келади.

Хар кандай энг яхши экологик тоза паркетлар ҳам нотогри лак коплаш окибатида узининг барча ижобий хусусиятларини ёкатади.

Синтетик локлар кислород ва туолуол углеводородлари чиқариш окибатида, кузни ёшлантириб, тери касалигини келтириб чиқаради.

Экологик тоза мустахкам курилиш ашиёсидан фойдаланиш меъморнинг ютиги.

Рангли бўёк эмаль ички хоналарни Раяль эмали ва шу каби эмалар **нитра эмал** буйялганда уни тез куриши жуда қулайдир.

Пластмасса тури ҳам органик материяллар асоси сентетик ёки юкори маликулиар кушилмаси(полимерлар) пластмасалар кенг қуланилмакда .Улар махсус ишлов бериладигандир.Пластмасса шуни билдирадиги бу материяллар иссиқлик ва босим остида турли хил формаларга ва мақилга қиради, совиб қотгандан сунг қеракли формага ега бўлади . Баъзи пластмасалар тури термопласт,ректопос, газонаполненные пластмаслар газ билан туйилади.

Таркиби- пластмасс сизим пластост.(0,85-1,8г/см) жуда қамелектр ва иссиқлик утқизиши унга қатта бўлмаган мустахкам.Истилганда улар эрийди. Намлика таъсирини сезмайди физиологик хусусиятини деярли зарарсиз.Унга ранглар қушилса ва хар-хил шақилга турли қуринишга келтириш мумкин. Бу қулайликлар жуда қата имқониятлар яратади.Турли пластмасалар бир-бирига қушиш ва бошқалар шиша толалар билан ип матолари тулдирувчлар буйовчилар пластификатлар билан турли қушимчалар билан қушиб бойитилади.Унинг қаттик мустахкамлиги 50-250 кгс шарик диометири 5мм бирлигидан аниқланади.

Хозирги замонда юртимизда атроф муҳид тобора бўзилиб борапти..

1. I.A.Karimov. “ Jaxon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O’zbekiston sharoitida uni bartaraf etish yo’llari va choralari” Toshkent “ O’zbekiston” nashiryoti 2009 y.
2. I.A.Karimov. “ Jamiyatimiz mafkurasini xalqni – xalq, millatni – millat qilishiga xizmat etsin. “ Taffakur” jurnali 1998 y 2 son.
3. I.A.Karomiv. “ O’zbekiston XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka taxdid, barqarorlikshartlari va taraqqiyot kafolatlari” Toshkent “ O’zbekiston” nashiryoti, 1997 y.
4. Арх. Проектирование общественных зданий и сооружений. Москва. Стройиздт. 1985г.
5. К.М.К . 2.08.01-96 «Жамоат бинолари»
6. «Ландшафтный дизайн» Ростов-на – Дону. 2003г.
7. Н.Я.Крижанновская «Основы ландшафтного дизайна» Ростов на Дону. 2005г.\
8. Б.Г.Бархин «Методика архитектурного проектирования» Москва. Стройиздт. 1982 г.
9. «Марказий Осиё муъморчилиги да интерьер» Тошкент. « Фан» нашириёти 2005 й.
- 10.В.И.Горячев, В.А. Неелов, Д.А. Нозимов «Кошинлаш ишлари» Тошкент. «Укитувчи» нашириёти. 1997 й.
- 11.М.Набиев «Рангшунослик» Тошкент. «Укитувчи» нашириёти. 1979 й.